April 2021

Kommunernes valg af opholdssteder og døgninstitutioner

Eksempler på praksis og overvejelser fra seks kommuner

Ankestyrelsen

ANKESTYRELSEN
Telefon: 33 41 12 00 mandag til fredag klokken 9-15
Postadresse: Ankestyrelsen, 7998 statsservice
Mailadresse: ast@ast.dk
Hjemmeside: www.ast.dk
ISBN nr.: 978-87-7811-395-5

Indholdsfortegnelse

KAPITEL 1: SAMMENFATNING 4

Hovedresultater: 5

Læsevejledning 8

KAPITEL 2: KOMMUNERNES BRUG AF OPHOLDSSTEDER OG DØGNINSTITUTIONER 9

KAPITEL 3: UDREDNING OG AFGØRELSE OM ANBRINGELSE 15

Faglig udredning 18

KAPITEL 4: OVERVEJELSER I FORBINDELSE MED ÆNDRING AF ANBRINGELSESSTED 24

KAPITEL 1 KAPITEL 5: VALG AF KONKRET ANBRINGELSESSTED 29

Afgørelse om konkret anbringelsessted 30

ARBEJDSGANGE VED VALG AF KONKRET OP-HOLDSSTED ELLER DØGNINSTITUTION 30

DIALOG MELLEM KOMMUNE OG ANBRINGELSES-STED 33

INDDRAGELSE AF FAMILIEN 35

KAPITEL 6: HENSYN VED VALG AF ANBRINGELSESSTED 36

HENSYN TIL FORHOLD PÅ ANBRINGELSESSTEDET 39

BILAG 1 METODE 52

Udvælgelse af kommuner 52

ANALYTISK SAGSGENNEMGANG 53

Kapitel 1: Sammenfatning

Social- og Ældreministeriet har bedt Ankestyrelsen om at gennemføre en undersøgelse af kommunernes praksis og overvejelser ved valg af anbringelsessted til børn og unge, der anbringes på opholdssteder og døgninstitutioner efter servicelovens § 66, stk. 1, nr. 6 og 7. (Undersøgelsen dækker kun valg af opholdssteder og åbne døgninstitutioner. Det vil sige, at de delvis lukkede døgninstitutioner og delvis lukkede afdelinger på døgninstitutioner samt sikrede og særligt sikrede afdelinger på døgninstitutionerne ikke er genstand for denne undersøgelse.)

Infoboks: DØGNINSTITUTION. En døgninstitution er et kommunalt oprettet og drevet anbringelsessted. OPHOLDSSTED Et opholdssted er et privat oprettet og drevet anbringelsessted. (Kilde: Socialstyrelsens hjemmeside) Infoboks slut.

Undersøgelsen indgår som en del af evalueringen af det specialiserede socialområde, som er aftalt i 'Aftale om Finansloven for 2020'. Undersøgelsen er en af tre delundersøgelser om kommunernes praksis og overvejelser ved visitation til og valg af tilbud på det specialiserede socialområde.

UNDERSØGELSENS FORMÅL

Undersøgelsens formål er at belyse kommunernes praksis, overvejelser og konkrete hensyn, når de anbringer et barn eller ung på et opholdssted eller en døgninstitution. Undersøgelsen handler både om kommunernes praksis ved førstegangsanbringelser, og ved ændring af barnet eller den unges anbringelsessted. Rapporten beskriver udelukkende eksempler på de interviewede kommuners valg af opholdssted eller døgninstitution. Rapporten indeholder ikke en juridisk vurdering af kommunernes praksis, og har altså ikke fokus på, om kommunernes praksis er lovmedholdelig eller ej.

1. Det overordnede formål bliver belyst ud fra følgende tre arbejdsspørgsmål: Hvordan er kommunernes arbejdsgange ved valg af et opholdssted eller en døgninstitution?

2. Hvilke overvejelser og hensyn tager kommunerne i forbindelse med valg af et opholdssted eller en døgninstitution, og hvordan vægtes disse hensyn?

3. Hvordan kan et sagsforløb eksempelvis se ud, når kommunen vælger henholdsvis et opholdssted eller en døgninstitution, og er der noget der karakteriserer sager, hvor kommunen anbringer barnet eller den unge på et opholdssted eller en døgninstitution?

Infoboks: METODE OG DATAGRUNDLAG
Undersøgelsen er baseret på en kvalitativ sagsgennemgang og interview med sagsbehandlere i seks udvalgte kommuner. Undersøgelsen kan ikke betragtes som et repræsentativt billede af kommunernes praksis, men giver derimod eksempler på praksis i de udvalgte kommuner.

Sagsgennemgang
Vi har gennemgået i alt 18 sager fra seks kommuner. Sagerne omhandler unge i alderen 12 til 17 år. I ni af sagerne er barnet eller den unge anbragt på et opholdssted, og i de resterende ni sager er barnet eller den unge anbragt på en døgninstitution.

På baggrund af sagsgennemgangen har vi udarbejdet fire sagsforløb, der præsenteres forskellige steder i rapporten. Vi har konstrueret sagsforløbene med udgangspunkt i en analyse af, hvilke mønstre der går igen på tværs af sagerne. Sagsforløbene er fiktive, men baseret på hændelser og identificerede karakteristika i de gennemgåede sager.
Derudover præsenterer vi løbende i rapporten mønstre og viden fra sagsgennemgangen, der supplerer interview-kommunernes beskrivelser af praksis. Denne viden fremgår også samlet i bilag 2.

Interview
Vi har gennemført gruppeinterview i de samme seks kommuner, som vi har indhentet sager fra. Deltagerne i interviewene er sagsbehandlere og anbringelseskonsulenter. En anbringelseskonsulent står for at finde frem til det konkrete anbringelsessted, og foretager matchet mellem barn og anbringelsessted. Nogle kommuner er organiseret, så de har en anbringelseskonsulent, mens det i andre kommuner er en sagsbehandler, der foretager dette match.

Interviewene belyser blandt andet kommunernes overvejelser i forbindelse med valg af konkret anbringelsessted, samt hvordan ønsker og hensyn vægtes i forhold til hinanden.
I alle kommuner har vi gennemgået to af de konstruerede sagsforløb med interviewpersonerne. Dels for at kvalitetssikre sagsforløbene, og dels som afsæt for at drøfte kommunens praksis.
Undersøgelsens metode og datagrundlag står uddybet i bilag 1.

HOVEDRESULTATER:

Helt overordnet viser undersøgelsen, at de seks kommuner ikke skelner mellem de to anbringelsestyper; opholdssteder og døgninstitutioner. Kommunerne oplever, at de børn og unge, der bliver anbragt på opholdssteder og døgninstitutioner i dag, har meget komplekse problemstillinger. Når kommunerne vælger et konkret anbringelsessted, lægger de derfor primært vægt på stedets kompetencer og målgruppe. Ifølge de deltagende kommuner adskiller de to anbringelsesformer sig ikke fra hinanden på disse parametre.

Det fremgår derudover af undersøgelsen, at processen med at finde frem til et konkret tilbud er vanskelig og ressourcekrævende for kommunerne. At vælge det rette tilbud kræver indgående indsigt i det konkrete tilbud og gruppen af børn og unge, der er anbragt på stedet.

Derudover oplever kommunerne, at der ikke altid er ledige pladser på de relevante tilbud, og det kan være en udfordring at finde et tilbud, der har ekspertise i flere af barnets udfordringer. Derfor må sagsbehandlerne foretage en skarp prioritering af, hvilke af barnets eller den unges støttebehov, det er væsentligst, at opholdsstedet eller døgninstitutionen arbejder med først. I det følgende præsenterer vi udvalgte resultater fra undersøgelsen.

Sagsgennemgangen viser eksempler på mangelfuld udredning af barnet forud for en anbringelse

I alle interviewkommuner beskriver sagsbehandlerne vigtigheden af, at barnet eller den unge er tilstrækkelig udredt, for at sikre, at barnet eller den unge bliver anbragt et sted, der kan varetage dets behov. I sagsgennemgangen er der dog eksempler på, at barnet eller den unge bliver anbragt, uden der er lavet en børnefaglig undersøgelse eller en opdatering af en børnefaglig undersøgelse og udarbejdet en handleplan. Det er et krav efter servicelovens § 50

og § 140 for alle anbringelser, der ikke er akutte.

Brug af midlertidige anbringelsessteder for at afklare barnets behov yderligere
Nogle af de deltagende kommuner beskriver, at de ved førstegangsanbringelse ikke altid har tilstrækkelig indsigt i barnets eller den unges behov og kompetencer til at kunne vælge det rette anbringelsessted med det samme. Derfor anbringer de først barnet eller den unge midlertidigt på en institution. Det gør de for at få større indsigt i barnets eller den unges behov, for herefter at kunne foretage et bedre match mellem barnet eller den unge og det konkrete tilbud. Andre kommuner beskriver, at de bestræber sig på at undgå denne praksis, for at mindske muligheden for at barnet eller den unge oplever ændring af anbringelsessted.

Kommunerne vil gerne undgå ændring af anbringelses-sted – men det sker, når barnet er i mistrivsel
Kommunerne beskriver, at de forsøger at sikre kontinuitet i anbringelsen og undgå ændring af anbringelsessted, da de som udgangspunkt ikke vurderer, at det er godt for barnet eller den unge. De oplever dog, at det i nogle tilfælde er nødvendigt at ændre anbringelsessted, som eksempelvis når der er tale om mistrivsel.

I sagsgennemgangen er der eksempler på sager, hvor barnet eller den unge oplever flere ændringer af anbringelsessted. Der er eksempler på, at barnet eller den unge anbringes på op til fire forskellige anbringelsessteder i en periode på to år. Der er både eksempler på, at ændring af anbringelsessted sker fra en plejefamilie til et opholdssted eller døgninstitution, og fra ét op-holdssted eller døgninstitution til en anden.

I interviewene fortæller kommunerne, at ændring af anbringelsessted fra plejefamilie til enten et opholdssted eller en døgninstitution typisk sker, når barnet kommer i teenagealderen. Her ændrer den unges behov sig, og den unge bliver mere krævende, end plejefamilien kan magte.
Ændring af anbringelsessted fra ét opholdssted eller en døgninstitution til et andet sker, ifølge interviewkommunerne, når den unge er i mistrivsel. Det kommer typisk til udtryk ved udadrea-gerende adfærd, selvskadende adfærd, fravær fra skole og rømninger fra anbringelsesstedet.

Erfaring fra tidligere anbringelser spiller en afgørende rolle i valg af konkret anbringelsessted
Når sagsbehandlere og anbringelseskonsulenter skal finde frem til et konkret tilbud, trækker de i høj grad på erfaringer og viden om tilbud fra tidligere anbringelser. De tilbud, som de eller kollegaer allerede har kendskab til, prioriterer de før andre. Herved er der en tilbøjelighed til, at kommunerne bruger de samme opholdssteder og døgninstitutioner. I ingen af de gennemgåede sager fremgår det, hvordan kommunerne finder frem til det konkrete anbringelsessted, som de vælger. Det er altså arbejdsgange, som vi ikke kan se dokumenteret i sagerne.

Tilbudsportalen anvendes til at finde konkrete tilbud, men den kan ikke stå alene
Flere kommuner fortæller, at de bruger Tilbudsportalen til at finde frem til relevante tilbud. Tilbudsportalen er en online portal, der indeholder information om alle godkendte sociale tilbud og plejefamilier. Tilbudsportalen giver dem et overblik over, hvilke relevante tilbud der er, men kommunerne vurderer ikke, at den viden Tilbudsportalen indeholder er tilstrækkelig. Tilbudsportalen indeholder eksempelvis ikke viden om de børn og unge, der allerede er

anbragt på stedet. Sammensætningen af børn og unge har stor indvirkning på den enkeltes trivsel. Det er derfor afgørende at kende til gruppen af børn og unge på det pågældende sted, for at foretage et godt match. Derfor finder kommunerne det nødvendigt at indgå i dialog med de forskellige anbringelsessteder, for at afdække, om de kan varetage barnets eller den unges støttebehov.

Inddragelse består i at sætte den unge og forældre ind i, hvad der ligger til grund for valg af konkret anbringelses-sted
Interviewkommunerne fortæller, at både forældre samt barnet eller den unge bliver inddraget i valget af det konkrete anbringelsessted. Det sker dog typisk først, når kommunen har fundet frem til et eller flere konkrete tilbud. En anbringelseskonsulent fortæller følgende: ”Vi kan præsentere stedet, når vi har udpeget det. Hvis vi havde A, B og C, og det er lige godt, har vi jo ikke noget problem med at sige, at det må du gerne selv vælge. Det ville da være dejligt, hvis vi kunne det.” (Anbringelseskonsulent, Aarhus Kommune)
Fordi der sjældent er flere tilbud, der kan varetage barnets eller den unges behov, og som har pladser, er det sjældent muligt at give både forældre og barnet eller den unge et reelt valg. Inddragelsen består dermed i at sætte familien ind i, hvad der ligger til grund for det valg, som kommunen har foretaget.

Ikke muligt at finde anbringelsessted, der matcher alle barnets behov
Kommunerne oplever generelt, at de børn og unge, der bliver anbragt på opholdssteder og døgninstitutioner, har mange komplekse problemstillinger. Det er, ifølge de deltagende kommuner, ikke altid muligt at finde tilbud, der matcher alle barnets eller den unges behov. Derfor må kommunerne foretage en faglig vurdering af, hvilket støttebehov der skal vægte tungest i den konkrete sag. En sagsbehandler fortæller:

”Hvis man på Tilbudsportalen klikker af i overgreb, diagnoser og misbrug, så er der ingen tilbud. Så er du nødt til at sortere noget fra”. (Sagsbehandler, Slagelse Kommune)

Ifølge de deltagende kommuner varierer det fra barn til barn, hvilke behov og andre hensyn, der vægtes tungest.

Hensyn til anbringelsesstedets placering i forhold til barnets eller den unges nærmiljø vægtes tungt i mange sager
Et hensyn, som kommunerne beskriver som afgørende i mange sager, er hensynet til stedets placering i forhold til barnets eller den unges nærmiljø. Kommunerne tager hensyn til, om barnet eller den unge har godt af at være anbragt tæt på eller langt fra nærmiljøet, afhængigt af om der er elementer af barnets eller den unges tilværelse, som man vil forsøge at bibeholde el-ler skærme dem fra. I denne sammenhæng beskriver flere kommuner, at det ikke altid er muligt at finde relevante tilbud i nærmiljøet. Det kan eksempelvis betyde, at et barn eller ung, der trives i skolen, bliver nødt til at skifte skole, da anbringelsesstedet er placeret langt væk.

Pladsmangel på tilbud er en markant udfordring
Interviewkommunerne oplever, at der er pladsmangel på bestemte typer af anbringelsessteder. Det er eksempelvis anbringelsessteder med intern skole, og anbringelsessteder, der yder misbrugsbehandling, samt sikrede og delvist sikrede institutioner. Desuden er der pladsmangel på anbringelsessteder, der kan håndtere bestemte adfærdsmæssige problematikker. Eksempelvis seksualiseret adfærd, selvskadende adfærd og udad-reagerende adfærd. I én kommune fortæller en anbringelses-konsulent, at hun har haft

svært ved at finde plads på et tilbud, der kan håndtere udadreagerende adfærd. Hun fortæller, at hun har været i dialog med 21 forskellige steder, førend hun fandt et sted, der havde plads.

Pladsmangel på bestemte typer af anbringelsessteder udfordrer matchningsprocessen. Det betyder, at kommunerne i nogle tilfælde må gå på kompromis med deres faglige vurdering, og vælge et sted, der ikke nødvendigvis er det mest hensigtsmæssige.

Interviewkommunerne oplever derudover, at der mangler konkrete anbringelsessteder, som behandler børn og unge med spiseforstyrrelser under 14 år, og såkaldte 'safehouses' til børn og unge under 16 år. HVAD ER ET SAFEHOUSE?
Safehouse er et sikret og specialiseret opholdssted til unge og voksne over 16 år, der er på flugt fra æresrelaterede konflikter. Adressen på et Safehouse er ukendt, for at skabe sikkerhed for de personer, der opholder sig der.

LÆSEVEJLEDNING

Rapporten er struktureret kronologisk ud fra den unges sagsforløb: Fra kommunens første opmærksomhed på mistrivsel, over udredning og afgørelse om anbringelse eller ændring af anbringelsessted, og til valget af et konkret opholdssted eller døgninstitution.

Arbejdsspørgsmål et om kommunernes arbejdsgange ved valg af opholdssted eller døgninstitution, og arbejdsspørgsmål tre om viden fra sagsgennemgangen, bliver besvaret løbende gen-nem rapporten. Arbejdsspørgsmål to, der belyser hvilke overvejelser og hensyn kommunerne tager i forbindelse med valg af konkret anbringelsessted, er besvaret i kapitel fem og seks.

I kapitlerne præsenterer vi fire konstruerede sagsforløb, som er udarbejdet på baggrund af sagsgennemgangen. Sagsforløbene indgår som eksempler på kommunernes forskellige arbejdsgange, når de skal vælge et opholdssted eller en døgninstitution til et barn eller en ung. De illustrerer desuden, hvor forskelligt sager om anbringelse på opholdssted og døgninstitution kan forløbe. Sagsforløbene indgår i rapporten i deres helhed første gang, de anvendes. Derefter referer vi løbende til sagsforløbene, når de eksemplificerer en pointe i et andet kapitel.

Kapitel 2: Kommunernes brug af opholdssteder og døgninstitutioner

Indledningsvist præsenterer vi kort baggrundsviden om, hvor stor en andel af alle anbragte børn og unge, der er anbragt på opholdssteder og døgninstitutioner, og om forskellen på de to former for anbringelsessteder.

Derudover præsenterer vi i kapitlet to overordnede pointer om de interviewede kommuners brug af opholdssteder og døgninstitutioner:

- At de interviewede kommuner ikke skelner imellem opholdssteder og døgninstitutioner.
- At de interviewede kommuner oplever, at de børn og unge, der bliver anbragt på opholdssteder og døgninstitutioner i dag, generelt har meget komplekse udfordringer.

Hovedpointer:

- Opholdssteder og døgninstitutioner er, efter plejefamilier, de mest anvendte anbringelsesformer i Danmark.
- Forskellen på et opholdssted og en døgninstitution er primært, at opholdssteder er privat drevet, og døgninstitutioner er kommunalt drevet.
- De interviewede kommuner skelner ikke mellem opholdssteder og døgninstitutioner. Når de skal vælge et anbringelsessted, lægger de primært vægt på anbringelsesstedets målgruppe og medarbejdernes kompetencer, og her oplever kommunerne ikke, at de to former adskiller sig.
- Kommunerne oplever, at de børn og unge, de anbringer på opholdssteder og døgninstitutioner i dag, har mere komplekse udfordringer sammenlignet med tidligere. Det kan, ifølge kommunerne, hænge sammen med, at de i højere grad end tidligere først forsøger at afhjælpe barnets eller den unges udfordringer med forebyggende foranstaltninger. Kommunerne lægger vægt på, at det stiller store krav til opholdssteder og døgninstitutioner – såvel som til deres eget arbejde med at finde det rigtige anbringelsessted til et barn eller en ung.

Baggrundsviden om opholdssteder og døgninstitutioner

Dette afsnit viser overordnet, at opholdssteder og døgninstitutioner – efter plejefamilier – er de mest anvendte anbringelses-former. De to former adskiller sig fra hinanden ved, at opholdssteder er privat drevet, mens døgninstitutioner er kommunalt drevet. I Danmark var der per 31. december 2019 i alt 1.157.236 børn og unge i Danmark i alderen 0 til 17 år. Ud af dem var i alt 11.405 børn og unge anbragt uden for hjemmet. Det svarer til cirka én procent af alle børn og unge i Danmark (Kilde Danmarks statistik)

Når et barn eller en ung bliver anbragt uden for hjemmet, er der forskellige anbringelsesmuligheder. Størstedelen af børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, er anbragt i en plejefamilie. I 2019 var 66 procent af alle anbragte i en plejefamilie. 16 procent af anbragte børn og unge var anbragt på en døgninstitution, og 13 procent var anbragt på et opholdssted. Dermed er opholdssteder og døgninstitutioner, ud over plejefamilier, de mest anvendte anbringelsesformer.

FIGUR 2.1 ANDEL ANBRAGTE BØRN OG UNGE I ALDEREN 0-17 ÅR FOREDELT PÅ ANBRINGELSESTYPER I 2019

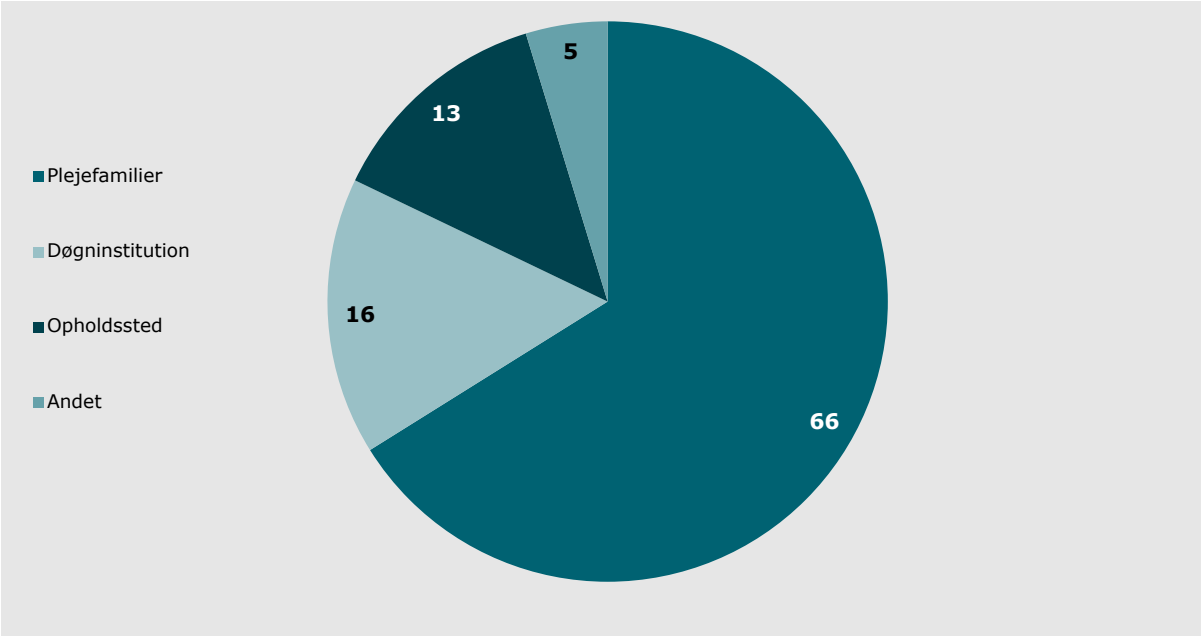

Note: Tallene i figuren er angivet i procent.
Kategorien 'Andet' indbefatter: kostskole. efterskole, sikret afdeling, delvist lukket døgninstitution, delvis lukket afdeling på åben døgninstitution og uoplyst.
Figuren er baseret på følgende antal: Anbragt i plejefamilie; 7540, anbragt på en døgninstitution; 1826, anbragt på et opholdssted; 1501, anbragt andet sted; 538.
Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Danmarks Statistik, Ankestyrelsen 2020.

Forskellen på opholdssteder og døgninstitutioner
Denne undersøgelse handler om kommunernes praksis ved anbringelse på opholdssteder og døgninstitutioner. De to anbringelsesformer adskiller sig primært fra hinanden ved, at døgninstitutioner er kommunalt drevet, mens opholdssteder er privat drevet.

Per 31. december 2019 var der i alt 1.826 børn og unge anbragt på døgninstitutioner, mens 1.501 børn og unge var anbragt på opholdssteder (Kilde Danmarks statistik) . Der var dermed lidt flere børn og unge, som var anbragt på en døgninstitution.

KOMMUNERNE SKELNER IKKE MELLEM OPHOLDSSTEDER OG DØGNINSTITUTIONER

Formålet med denne undersøgelse er blandt andet at give indblik i, hvornår og hvorfor kommunerne vælger henholdsvis et opholdssted og en døgninstitution. De fleste interviewkommuner beskriver, at de ikke skelner mellem de to anbringelsesformer.

I en kommune oplever sagsbehandlerne dog, at der tidligere var forskel på opholdssteder og døgninstitutioner. Sagsbehandlerne fortæller, at døgninstitutioner var egnet til mere behandlingskrævende børn og unge, mens opholdssteder varetog en socialpædagogisk

opgave. De oplever dog, at forskellen mellem de to typer af anbringelsessteder er blevet mere sløret:

> *"Det er fladet mere ud. Døgninstitutioner var førhen mere behandlingsmæssige steder, hvor børnene var behandlingskrævende, og opholdsstederne var mere socialpædagogisk støtte. Så det er som om, at det er fladet lidt ud. Tilbuddene ligner hinanden."* (Sagsbehandler, Hedensted Kommune)

Flere kommuner understreger i interviewene, at de ikke skelner mellem opholdssteder døgninstitutioner, når de skal finde et relevant tilbud:

"Jeg kigger ikke efter, om det er godkendt efter det ene eller det andet. Det er for det meste, når jeg skal ind og op-rette det i vores sagsstyringssystem, når man skal vælge, om det er det ene eller det andet. Der er først tit derefter, at jeg bliver opmærksom på, om det er en døgninstitution eller et opholdssted." (Sagsbehandler, Høje Taastrup Kommune)

"Jeg har svært ved at skelne, fordi jeg tænker ikke over det i min hverdag. Jeg vil få svært ved at skulle sidde og 'highlighte' dem, fordi jeg lægger ikke mærke til det i min hverdag". (Anbringelseskonsulent, Aarhus Kommune)

De interviewede kommuner fremhæver, at de primært lægger vægt på at matche efter stedets kompetencer og målgruppe, og at de ikke oplever, at de to anbringelsesformer overordnet adskiller sig fra hinanden på disse parametre.

Det fremgår også af de sager, vi har gennemgået, at kommunerne forveksler opholdssteder og døgninstitutioner. I flere sager skriver sagsbehandleren den ene anbringelsestype, men der er tale om den anden - døgninstitutioner bliver omtalt som opholdssteder og omvendt.

GRUPPEN AF ANBRAGTE BØRN OG UNGE HAR ÆNDRET SIG

Alle de seks kommuner, der indgår i undersøgelsen, oplever, at de børn og unge, de anbringer uden for hjemmet i dag, er mere belastede og har mere komplekse problemstillinger end tidligere. Det skyldes, ifølge kommunerne, blandt andet, at de først overvejer en anbringelse, når de har forsøgt at imødekomme barnets eller den unges behov gennem forebyggende indsatser. Det gør kommunernes opgave med at finde det rette anbringelsessted mere vanskelig, og stiller store krav til opholdssteder og døgninstitutioner.

Anbragte børn og unge er mere belastede i dag end tidligere

To kommuner beskriver i interviewene, at de oplever, at anbragte børn og unge i dag er meget belastede og har komplekse problemstillinger, når de bliver anbragt. De to kommuner fremhæver, at dette er noget, der har ændret sig med tiden:

"De bliver mere og mere krævende, vi ser i hvert fald, at de er mere tunge, dem vi får nu". (Anbringelseskonsulent, Thisted Kommune)

At gruppen af anbragte børn og unge har komplekse problemstillinger og ofte er i massiv mistrivsel, stiller ifølge interview-kommunerne meget høje krav til døgninstitutionerne og opholdsstederne:

”Det stiller meget store krav til det pædagogiske arbejde. Det stiller store krav til personalet. De skal være bedre uddannet til at tage de her meget komplekse unge mennesker. Og de skal være gjort af noget godt. Og så skal de have gode arbejdsvilkår”. (Sagsbehandler, Slagelse Kommune)

Kommunerne fremhæver, at det samtidig har gjort deres op-gave med at finde et sted, som matcher barnet eller den unges behov, mere vanskelig.

Børn og unge er længere i det forebyggende regi i dag end tidligere
En af årsagerne til, at anbragte børn og unge i dag har meget komplekse udfordringer, kan være, at kommunerne først overvejer en anbringelse, når det er udelukket, at barnets eller den unges behov kan imødekommes med forebyggende foranstaltninger. Flere af de kommuner, der indgår i undersøgelsen, beskriver, at de altid forsøger at sætte ind med forebyggende foranstaltninger, inden de anbringer et barn eller en ung uden for hjemmet:

”Vi prøver at støtte op så meget som muligt, for at undgå en anbringelse”. (Sagsbehandler, Thisted kommune)

Sagsbehandlere fra en kommune beskriver i den forbindelse, at de i dag går længere for at forebygge en anbringelse, end de gjorde tidligere. De har oplevet, at det nogle gange kan gøre det vanskeligere at hjælpe barnet eller den unge på rette kurs, end hvis de havde anbragt barnet eller den unge tidligere. En sagsbehandler fortæller:

”Problematikken er rigtig, rigtig svær. Vores ledelse går meget ind for det forebyggende, og for at prøve at gøre så meget som muligt inden [en anbringelse uden for hjemmet]. Efter nogle år, hvor det så ender i en anbringelse alligevel, så er det måske en meget sværere anbringelse, end hvis man havde gjort det fra starten”. (Sagsbehandler, Thisted Kommune)

I de sager, vi har gennemgået, er der eksempler på, at kommunen sætter ind med forebyggende foranstaltninger i en længere årrække, før de overvejer en anbringelse.

Det konstruerede sagsforløb om Rasmus, der præsenteres herunder, er et eksempel på, hvordan kommunen arbejder forebyggende i en årrække, før de vælger at anbringe. Rasmus bliver 14 år, før kommunen træffer afgørelse om, at han skal anbringes uden for hjemmet. Først kommer Rasmus på efterskole, da han har behov for at komme væk hjemmefra. Dette er ikke en tilstrækkelig støtte, og derfor bliver Rasmus som 14-årig anbragt på en døgninstitution.

Sagsforløb start **Rasmus: Førstegangsanbringelse på en døgninstitution**

Rasmus er 14 år gammel, da han bliver anbragt på en døgninstitution. Kommunen er forud for Rasmus’ anbringelse i dialog med flere mulige anbringelsessteder. Ét sted vurderer, at deres rammer ikke er egnede for Rasmus, og kommunen finder derefter et andet sted, der i højere grad matcher Rasmus’ støttebehov.

Forhistorie
Kommunen har haft kendskab til Rasmus, siden han var helt lille. Allerede under morens graviditet modtog kommunen en underretning fra morens psykolog, der var bekymret for det

kommende barn. Moren havde selv haft en vanskelig barndom og udviste tegn på PTSD. Efter en drøftelse med forældrene valgte kommunen ikke at gøre yderligere i den forbindelse.

Da Rasmus er 10 måneder, går forældrene fra hinanden, og moren får fuld forældremyndighed over Rasmus. Da Rasmus er 3 år gammel, udarbejder kommunen en børnefaglig undersøgelse grundet bekymringer for Rasmus' trivsel i børnehaven. Af den børnefaglige undersøgelse fremgår det, at Rasmus mangler struktur og basal om-sorg i hjemmet. På baggrund af den børnefaglige undersøgelse iværksætter kommunen praktisk pædagogisk støtte i hjemmet.

Da Rasmus er 10 år, får han konstateret autisme. Han har en udadreagerende adfærd og begynder at optrappe konflikter i skolen. I løbet af de næste år af Rasmus' liv udviser han yderligere tegn på mistrivsel. Han begynder at stikke af hjemmefra og udebliver fra skole. Det leder til, at han kommer på en efterskole, da han er 14 år gammel.

Grundlaget for at kommunen vælger at anbringe
Et par måneder efter at Rasmus er kommet på efterskole, modtager kommunen en underretning fra efterskolen. Efterskolen oplyser, at Rasmus er blevet bortvist, da han har været voldelig over for en anden elev. Derudover fremgår det af underretningen, at Rasmus har haft flere episoder med uhensigtsmæssig adfærd på efterskolen. Rasmus flytter midlertidigt ind hos sin farmor og farfar, men kommunen vurderer, at netværket ikke kan løfte opgaven og sikre Rasmus' udvikling.

Forud for at Rasmus bliver anbragt på døgninstitutionen, opdaterer kommunen ikke den børnefaglige undersøgelse. Det fremgår ikke af sagen, om kommunen laver en handleplan forud for afgørelsen. Det vides derfor ikke, hvilke forhold og støttebehov der ligger til grund for, at kommunen beslutter, at Rasmus skal anbringes på døgninstitutionen.

Afgørelse om anbringelse
To måneder efter at Rasmus er blevet bortvist fra efterskolen, bliver sagen drøftet på et teammøde i kommunen. På mødet træffer kommunen afgørelse om, at Rasmus skal anbringes uden for hjemmet. Derudover træffer kommunen afgørelse om at opdatere den børnefaglige undersøgelse. Opdateringen er dog først færdig efter, at Rasmus er flyttet ind på døgninstitutionen.

Afgørelse om anbringelsessted
I forbindelse med at kommunen træffer afgørelse om at anbringe Rasmus, vurderer de, at kommunens egne døgninstitutioner ikke er egnede på grund af ungegruppen, der er anbragt der. Kommunen beslutter, at de vil undersøge mulighederne for, at Rasmus kan blive anbragt på en specialkostskole eller en specialefterskole uden for kommunen.

Kommunens anbringelseskonsulent videresender oplysninger om Rasmus til en mulig kostskole. På baggrund af informationer om Rasmus og hans støttebehov, vurderer kostskolen, at stedet ikke er egnet. Det fremgår, at Rasmus har behov for mere faste rammer, mere struktur og mere omfattende støtte, end kostskolen kan tilbyde.

Kort tid efter holder kommunen endnu et møde, hvor de drøfter mulige anbringelsessteder til Rasmus. Anbringelseskonsulenten foreslår en konkret døgninstitution, der er målrettet børn og unge med autisme og har fokus på at skabe klare rammer og struktur.

Tre måneder efter afgørelsen om anbringelse uden for hjemmet og dermed fem måneder efter, at Rasmus er blevet bortvist fra efterskolen, holder sagsbehandleren et opstartsmøde på institutionen med pædagogerne. Her bliver det besluttet, at Rasmus skal anbringes på stedet, og han flytter ind få dage efter. Det fremgår, at institutionen bliver valgt, fordi den kan hjælpe med at rammesætte og strukturere Rasmus' hverdag og forestå hans autisme. Dog beskrives placeringen af stedet som en udfordrende faktor, da det ligger tæt på Rasmus' mor, som har haft en negativ indvirkning på hans liv.

Sagsforløb slut

Det konstruerede sagsforløb om Rasmus er blandt andet et eksempel på, at kommunen forsøger med forebyggende foranstaltninger i en årrække, før de vælger at anbringe ham uden for hjemmet.

Kapitel 3: Udredning og afgørelse om anbringelse

Før kommunen kan anbringe et barn eller en ung på et opholdssted eller en døgninstitution, skal de lave en faglig udredning af barnets eller den unges situation og behov. Det samme gælder, hvis kommunen vil ændre barnets anbringelsessted. I dette kapitel beskriver vi, hvordan kommunerne typisk får kendskab til, at et barn eller ung har behov for støtte, eller til at barnets eller den unges anbringelsessted skal ændres.
Derudover beskriver vi i kapitlet, hvilken udredning kommunerne foretager forud for både anbringelse og ændring af anbringelsessted, og hvem der træffer afgørelse.

HOVEDPOINTER

- Ved en førstegangsanbringelse får kommunerne typisk kendskab til mistrivsel gennem underretninger fra fag-personer. Derudover efterspørger forældrene selv hjælp i forhold til at varetage barnets eller den unges tarv.
- Ved ændring af anbringelsessted bliver kommunen oftest opmærksom på mistrivsel gennem dialog med anbringelsesstedet, men også gennem underretninger fra fagpersoner.
- Kommunerne fortæller i interviewene, at de har arbejdsgange, der understøtter lovgivningens krav om at udarbejde en børnefaglig undersøgelse og en handleplan, inden kommunen træffer afgørelse om anbringelse og konkret anbringelsessted. Trods dette er der eksempler på sager i sagsgennemgangen, hvor der mangler en opdatering af en børnefaglig undersøgelse og en handleplan.
- I fire af de fem kommuner træffes afgørelsen om anbringelse eller ændring af anbringelsessted af en myndighedsleder eller et tværfagligt visitationsudvalg. I den sidste kommune træffer sagsbehandleren afgørelsen efter drøftelse med et tværfagligt visitationsudvalg.
- De børn og unge, der har de største støttebehov, bliver anbragt på et opholdssted eller en døgninstitution frem for i en plejefamilie.
- Når der er truffet afgørelse om at anbringe et barn eller en ung, fortæller flere af interviewkommunerne, at de ofte først anbringer midlertidigt på en af kommunens egne institutioner. Det giver dem mulighed for at vurdere barnets eller den unges behov yderligere og dermed bedre mulighed for at finde det rette anbringelsessted. Andre kommuner gør ikke dette, fordi de tilstræber så få skift for barnet eller den unge som muligt.

DEN FØRSTE OPMÆRKSOMHED

Dette afsnit viser, at kommunerne forud for en førstegangsanbringelse oftest får kendskab til, at et barn eller en ung ikke trives, gennem underretninger fra fagpersoner. Flere kommuner oplever desuden, at forældrene selv kontakter kommunen, og rækker ud efter hjælp i forhold til deres barn. Når der er tale om børn og unge, der allerede er anbragt uden for hjemmet, bliver kommunerne typisk bekendt med, at barnet eller den unge ikke trives, gennem dialog med anbringelsesstedet.

Førstegangsanbringelse: Kendskab til mistrivsel gennem underretninger fra fagperson eller fra forældre.

Flere af de interviewede kommuner beskriver, at første gang de bliver opmærksomme på, at et barn eller ung ikke trives, typisk er gennem en underretning fra en fagperson. Det kan eksempelvis være en læge, sundhedsplejerske, politi, psykologer, pædagog og lærer. To kommuner beskriver, at de typisk modtager de første underretninger fra skolen. I de sager vi har gennemgået, er der eksempler på, at underretninger fra skolen handler om skolefravær, udadregerende adfærd, konflikter med elever og lærere samt selvskade.

I sagsgennemgangen er der også eksempler på, at kommunen bliver opmærksom på, at barnet eller den unges ikke trives gennem dialog med både barnet eller den unge selv og forældrene. To kommuner fortæller, at de oplever at blive kontakt af forældre, som selv ytrer ønske om, at deres barn bliver anbragt:

”Når vi anbringer første gang, så er det oftest forældrene, som ønsker, at barnet bliver anbragt. Hvor de tager kontakt til os.” (Sagsbehandler, Slagelse Kommune)

”Det er jo også tit, hvor forældrene ikke magter at have det her barn hjemme mere, altså hvor kommunen bare ikke skal ind, og så bliver børnene større, og så tænker de; ’Nu vil vi gerne have kommunen ind over, for nu magter vi det heller ikke selv.’” (Sagsbehandler, Tønder Kommune)

Ændring af anbringelsessted: Kendskab til mistrivsel gennem dialog med det tidligere anbringelsessted

Tre kommuner beskriver, at de, med de børn og unge der allerede er anbragt, primært bliver opmærksomme på mistrivsel gennem dialog med anbringelsesstedet. Det er typisk selvskadende adfærd, rømninger, kriminalitet og udeblivelse fra skolen, som indikerer, at barnet eller den unge ikke er i trivsel.

”Det er deres adfærd. De begynder måske at stikke af fra deres sted, eller modsætte sig samarbejdet, og vil ikke overholde regler og rammer på opholdsstedet. Så det er i deres adfærd. Og så bliver vi kontaktet af opholdsstedet.” (Sagsbehandler, Slagelse Kommune)

I flere kommuner beskriver de, at de får information om barnet eller den unge fra forskellige steder. Men at det i sidste ende primært er det tidligere anbringelsessted, sagsbehandleren får informationen fra:

”Det er en løbende dialog af meddelelser fra opholdsstedet om, at nu er de rømmet, eller politiet har ringet og sagt ’Nu har vi anholdt vedkommende og kørt tilbage’. Eller forældrene siger, ’han skulle komme hjem på weekend, og han er her ikke. Nu er han ude og ryge hash, og nu skylder han 30.000 til andre’. Det er en masse steder, vi får informationer fra, men primært opholdsstedet, fordi de skal jo informere rådgiver, hver gang der sker noget.” (Anbringelses-konsulent, Aarhus Kommune)

Sagsgennemgangen viser også, at det er meget forskelligt fra sag til sag, hvordan kommunerne bliver opmærksom på, at barnet eller den unge mistrives.

Det nedenstående konstruerede sagsforløb om Jamal er et eksempel på, at kommunen får information både fra politiet og anbringelsesstedet om mistrivsel, og at det fører til en ændring af anbringelsessted.

Sagsforløb start

JAMAL: ÆNDRING AF ANBRINGELSESSTED TIL OP-HOLDSSTED EFTER FIRE FORSKELLIGE ANBRINGELSER PÅ TO ÅR
Jamal er 16 år, da han bliver anbragt på et opholdssted. Jamal har inden da været anbragt på fire forskellige opholdssteder og døgninstitutioner over en periode på to år. Kommunen har forud for Jamals anbringelse været i kontakt med den tidligere institution og Jamal, som ønsker at bo i egen lejlighed. Mod Jamals ønske anbringer kommunen ham på et opholdssted, da sagsbehandleren vurderer, at han har behov for massiv støtte.

Forhistorie
Jamal har ikke set sin far, siden han var 3 år gammel, og Jamals mor har den fulde forældremyndighed. Moren har en depression og har svært ved at sætte grænser for Jamal. Det har ført til, at Jamal har brug for hjælp til at genopbygge en struktur i sin hverdag. Da Jamal er 7 år, bliver han psykiatrisk udredt. Han diagnosticeres med generel udviklingsforstyrrelse. Som 14-årig bliver Jamal anbragt første gang på et opholdssted, da hans mor ikke kan tage vare på ham.

Grundlaget for at kommunen vælger at ændre anbringelsessted
Jamal stikker flere gange af, og han er ofte væk i længere perioder. Da Jamal er 15 år overfalder han, og flere andre unge, en jævnaldrende. Jamal meldes til politiet. Kommunen bliver opmærksom på, at institutionen ikke er det rette match for Jamal. Kommunen er i kontakt med både døgninstitutionen og politiet om Jamals situation.

Efter politianmeldelsen taler sagsbehandleren med Jamal, som giver udtryk for, at han ikke ønsker at være på institutionen, da han ikke trives med de andre unge. Jamal ønsker i stedet sin egen lejlighed, hvor han ikke vil blive forstyrret af andre børn og unge.

Afgørelse om ændring af anbringelse
En måned efter politianmeldelsen af Jamal drøfter sagsbehandleren sagen med sin teamleder. De træffer afgørelse om at ændre anbringelsessted. I indstillingen til ændring af anbringelsessted vurderer kommunen, at Jamal har behov for et sted, der kan rumme hans psykiske udfordringer samt hans udadreagerende adfærd. Kommunen vurderer, at Jamal har behov for en høj grad af støtte og struktur, og at han derfor ikke kan bo i egen lejlighed.

Der er ikke foretaget en opdateret børnefaglig undersøgelse forud for Jamals femte anbringelse. Den sidste børnefaglige undersøgelse, der fremgår af sagen, er udarbejdet forud for Jamals første anbringelse på et opholdssted, da han er 14 år gammel. Kommunen udarbejder heller ikke en handleplan i forbindelse med, at Jamal flytter til et nyt opholdssted.

Afgørelse om anbringelsessted
To uger efter at kommunen har truffet afgørelse om ændring af anbringelsessted, får sagsbehandleren et brev fra Jamal, som føler sig svigtet af kommunen, fordi sagsbehandleren ikke har taget højde for hans ønsker. Jamal skriver videre, at han håber, at de vil lytte til ham

og imødekomme hans ønske om at bo for sig selv, da han allerede har være anbragt på mange institutioner. Det fremgår ikke af sagen, om eller hvordan sagsbehandleren forholder sig til brevet. En måned efter at afgørelsen er truffet, har sagsbehandleren fundet et nyt opholdssted til Jamal. Opholdsstedet ligger uden for handlekommunen. Sagsbehandleren beskriver i sagen, at det konkrete opholdssted er valgt, da det kan bakke op om Jamal og hans behov for massiv socialpædagogisk støtte. I sagsakterne fremgår der ikke meget kommunikation mellem kommunen og opholdsstedet.
Jamal flytter til det nye opholdssted tre måneder efter politianmeldelsen. Kort inden flytningen bliver sagsbehandleren kontaktet af en medarbejder fra Jamals nuværende døgninstitution, der fortæller, at Jamal ikke vil profitere af at blive anbragt på endnu en døgninstitution/opholdssted. Medarbejderen mener, at Jamal bør anbringes i egen lejlighed med en støttekontaktperson. Medarbejderen understreger, at Jamals stemme bør veje tungt grundet hans alder. Derudover foreslår medarbejderen et konkret sted, hvor Jamal kan få egen lejlighed med støttekontaktperson. Det fremgår ikke af sagen, om sagsbehandleren tager stilling til denne henvendelse.

Sagsbehandleren fortæller Jamal om flytningen samme dag, som han skal flytte. Jamal bliver vred og ked af det over beslutningen, men hjælper selv med at pakke sit værelse ned og flytte sine ting.

Sagsforløb slut

Udover at det konstruerede forløb er et eksempel på, hvordan kommunen bliver opmærksom på mistrivsel hos et barn, der er anbragt, er det også fremtrædende i forløbet, hvilke hensyn kommunen vægter i forhold til valg af anbringelsessted. I kapitel seks beskriver vi nærmere, hvilke hensyn kommunerne tager ved valget af anbringelsessted, og hvordan forskellige hensyn – herunder hensynet til barnet eller den unges egne ønsker – vægtes.

FAGLIG UDREDNING

Forud for, at kommunen anbringer et barn eller en ung uden for hjemmet, skal kommunen lave en børnefaglig undersøgelse. Derudover skal kommunen udarbejde en handleplan. Handleplanen skal med udgangspunkt i den børnefaglige undersøgelse angive formålet med anbringelsen.

Afsnittet viser overordnet, at kommunerne har arbejdsgange, der understøtter, at der er udarbejdet en børnefaglig undersøgelse eller en opdatering af en tidligere udarbejdet børnefaglig undersøgelse samt en handleplan, inden de anbringer et barn eller en ung uden for hjemmet. Vi kan dog se af sagsgennemgangen, at det ikke er altid, at den børnefaglige undersøgelse er opdateret, og at der ligger en handleplan.

Infoboks start: **BØRNEFAGLIG UNDERSØGELSE, SERVICELOVENS § 50**
Ifølge servicelovens § 50 skal kommunen udarbejde en børnefaglig undersøgelse af et barns eller en ungs forhold, hvis det vurderes, at barnet eller den unge har et særligt behov for støtte.

En børnefaglig undersøgelse skal omfatte en helhedsbetragtning af barnets eller den unges:
- Udvikling og adfærd
- Familieforhold
- Skoleforhold
- Sundhedsforhold

- Fritidsforhold og venskaber
- Andre relevante forhold

Undersøgelsen skal med en begrundet stillingtagen vurdere, om der er grundlag for at iværksætte hjælp til barnet og familien, og hvis det er tilfældet, hvilke foranstaltninger der bedst kan bidrage til at afhjælpe barnets vanskeligheder og behov.
Inden der træffes afgørelse om valg af anbringelsessted, er det centralt, at barnets eller den unges forhold er grundigt undersøgt, jf. servicelovens § 50, og at målene med anbringelsen er klart beskrevet i handleplanen. Dette giver kommunen et godt udgangspunkt for at identificere egnede anbringelsessteder.
Kilde: Ankestyrelsens hjemmeside
Infoboks slut

INFOBOKS START: HANDLEPLAN, SERVICELOVENS § 140

Ifølge servicelovens § 140 skal kommunen udfærdige en handleplan, når der ydes hjælp eller støtte efter servicelovens regler om særlig støtte til børn eller unge.

En handleplan er et vigtigt koordineringsredskab, der skal tydeliggøre indsatsen i en børnesag. Handleplanen skal sikre en tilstrækkelig systematik i en børnesag, sikre en god opfølgning på effekten af indsatsen, give familien et overblik over sagens forløb, og give mulighed for en konstruktiv overlevering af sagen ved et eventuelt sagsbehandlerskift i kommunen.

Handleplanen skal indeholde en beskrivelse af:

- formålet med indsatsen
- hvilken indsats der er nødvendig for at opnå formålet
- konkrete mål i forhold til barnets eller den unges trivsel og udvikling
- konkrete mål for overgangen til voksenlivet for unge, der er fyldt 16 år
- indsatsens forventede varighed
- hvilke former for støtte der skal iværksættes over for familien i forbindelse med anbringelse af et barn eller en ung, og i tiden efter barnets eller den unges hjemgivelse

Handleplanen skal tage udgangspunkt i resultaterne af den børnefaglige undersøgelse af barnets eller den unges forhold. Kommunens afgørelse om valg af anbringelsessted skal træffes i overensstemmelse med handleplanen, hvilket vil sige, at anbringelsesstedet skal være med til at opfylde de mål for barnet eller den unge, der fremgår af handleplanen. Kilde: Ankestyrelsens hjemmeside

Infoboks slut

Faste arbejdsgange – men eksempler på mangler i de gennemgåede sager
Kommunerne, der indgår i undersøgelsen, beskriver, at de har arbejdsgange, der skal sikre, at der er udarbejdet en børnefaglig undersøgelse eller en opdatering af en tidligere udarbejdet børnefaglig undersøgelse samt en handleplan, inden de anbringer et barn eller en ung uden for

hjemmet. Der kan eksempelvis være et internt krav om, at der foreligger en børnefaglig undersøgelse, inden der træffes afgørelse om anbringelsesgrundlag, og fra anbringelsessteder er der krav om at modtage en handleplan. Derfor er det elementer, som altid, ifølge sagsbehandlerne, bliver udarbejdet i anbringelsessager, der ikke er akutte.

Interviewkommunerne fremhæver også, at en god udredning er vigtig. Eksempelvis beskriver en sagsbehandler, at det kan have fatale konsekvenser og lede til sammenbrud i anbringelsen, hvis der ikke er foretaget en tilstrækkelig udredning af barnet forud for en anbringelse:

> *"Når det er en førstegangsanbringelse, og det er et barn, der er gået under radaren, så risikerer vi nogle gange, at anbringe på nogle papirer, som ikke er helt opdateret, eller at vi ikke kender barnet eller den unge godt nok, og hvor der så sker sammenbrud. Og så er det først efter sammenbruddet, at man for alvor bliver opmærksom på, hvor store problematikker er."* (Anbringelseskonsulent, Tønder Kommune)

Flere kommuner fremhæver en grundig udredning som særligt afgørende ved en førstegangsanbringelse, da kenskab til barnet eller den unge her er mangelfuldt:

> *"I nye anbringelser der ved vi ikke, hvad vi har med at gøre. Vi ved det ud fra forældrene og indsatser, men reelt set så ved vi ikke, hvad behovet er. Og det er der noget i at få afklaret, netop for at undgå sammenbrud i anbringelser".* (Sagsbehandler, Slagelse Kommune)

Interviewene vidner om, at kommunerne også er bevidste om vigtigheden af, at den børnefaglig undersøgelse belyser aktuelle forhold:

> *"Den skal i hvert fald være aktuel på en eller anden måde, det er jo det, der er hele humlen i det; At beskrive situationen, som den er, ellers er det helt 'far out'".* (Sagsbehandler, Hedensted Kommune)

Handleplanen bliver også af sagsbehandlere i en kommune beskrevet som et afgørende redskab, når sagsbehandleren skal finde frem til et relevant anbringelsessted:

> *"Handleplanen er jo altafgørende som arbejdsredskab. Når man har lavet den her tragtning, og alle de her ting; 'Hvad er det, han har behov for?' Så skal det selvfølgelig spejle sig igennem handleplanen, at de skal støtte op omkring det og det og det. Hvis nu han eksempelvis ikke kommer i skole, så skal man støtte op omkring, at få en struktur omkring det. Og alle de ting han nu har behov, skal fremgå af den her handleplan. Så de konkret ved, og vi sikrer os, at der arbejdes med de ting, som vi er kommet frem til, der mangler."* (Familieplejekonsulent, Thisted Kommune)

Af sagsgennemgangen fremgår det dog, at der i flere sager mangler både opdateringer af tidligere børnefaglige undersøgelser og handleplaner. I flere sager er den børnefaglige undersøgelse flere år gammel. I de konstruerede sagsforløb om Rasmus i kapitel to og Jamal i dette kapitel, er der hverken en opdateret børnefaglig undersøgelse eller en handleplan.

Eksempler på, at kommunerne ikke har udarbejdet opdateringer af børnefaglige undersøgelser og handleplaner ses også i andre undersøgelser, som Ankestyrelsen har gennemført - eksempelvis 'Børnesagsbarometret' (kilde Ankestyrelsen 2020 børnesagsbarometret). Det er

dermed ikke kun gældende for de kommuner, der indgår i denne undersøgelse.

AFGØRELSE OM ANBRINGELSE ELLER ÆNDRING AF ANBRINGELSESSTED

Hvis sagsbehandleren på baggrund af den børnefaglige undersøgelse vurderer, at barnet eller den unge skal anbringes uden for hjemmet, eller at anbringelsesstedet skal ændres, skal der træffes en afgørelse om dette. Interviewene vidner om, at sagsbehandlerne ikke har bemyndigelse til selv at træffe afgørelse om anbringelse uden for hjemmet. Det bliver derimod besluttet af et visitationsudvalg eller af en leder.

Afgørelse om anbringelse kan både blive truffet med og uden barnets eller den unges og forældrenes samtykke. Hvis der ikke er samtykke til anbringelsen eller ændring af anbringelsessted skal børn og unge-udvalget træffe afgørelse, og ikke visitationsudvalget.

Desuden viser afsnittet, at det ofte er børn og unge med komplekse udfordringer, der anbringes på et opholdssted eller en døgninstitution frem for anbringelse i plejefamilie. Afsnittet viser også, at nogle kommuner benytter midlertidige anbringelser for at afdække barnet eller den unges behov yderligere.

Boksen nedenfor beskriver afgørelse om anbringelse med og uden samtykke samt ændring af anbringelsessted.

infoboks start:

Anbringelse med og uden samtykke

Det fremgår af serviceloven § 52. stk. 3, nr. 7, at barnet eller den unge kan anbringes uden for hjemmet med samtykke. Det kan eksempelvis være på opholdssteder eller i døgninstitutioner, jf. § 66.

Det fremgår af serviceloven § 58, at børn og unge-udvalget uden samtykke fra forældremyndighedens inde-haver og den unge, der er fyldt 15 år, kan beslutte at an-bringe barnet eller den unge uden for hjemmet. Det kan de, hvis der en åbenbar risiko for, at barnets eller den unges sundhed eller udvikling lider alvorlig skade. Det kan eksempelvis være på grund af utilstrækkelig omsorg for el-ler behandling af barnet eller den unge eller misbrugsproblemer, kriminel adfærd eller andre svære sociale vanskeligheder hos barnet, den unge eller forældrene. (Kilde: Vejledning til serviceloven nr. 9142 pkt. 292-298 af 26. februar 2019)

Ændring af anbringelsessted
Hvis formålet med anbringelsen ikke kan opnås på barnets eller den unges nuværende anbringelsessted, kan kommunen eller børn og unge-udvalget træffe afgørelse om ændret anbringelsessted, jf. servicelovens § 69.

Der er nogle krav, hvis kommunen vil ændre barnets eller den unges anbringelsessted. Blandt andet skal barnet eller den unges holdning til ændring af anbringelsessted afdækkes, der skal

foreligge en beskrivelse af et nyt anbringelsessteds forventede egnethed til at imødekomme barnets eller den unges behov for støtte og for nære og stabile voksenrelationer, samt en udtalelse fra det tidligere anbringelsessted. (Kilde: Vejledning til serviceloven nr. 9142 pkt. 461-463 af 26. februar 2019.)
Infoboks slut

Afgørelsen træffes i de fleste kommuner ikke af sagsbehandleren
I de fleste af interviewkommunerne er det et tværfagligt visitationsudvalg eller en myndighedsleder, der træffer afgørelse om anbringelse uden for hjemmet eller ændring af anbringelsessted, hvis barnet eller den unge og forældrene har givet samtykke til anbringelsen. Afgørelsen træffes på baggrund af en indstilling fra sagsbehandleren med en beskrivelse af sagen.

I de kommuner, der anvender et tværfagligt visitationsudvalg, består udvalget oftest af både repræsentanter fra myndighederne og ledere fra kommunens døgninstitutioner.

I én kommune bliver anbringelsesgrundlaget drøftet med et tværfagligt visitationsudvalg, men sagsbehandleren træffer selv afgørelsen.
Det er typisk børn og unge med komplekse udfordringer, der kommer på et opholdssted eller en døgninstitution
Når kommunen træffer afgørelse om anbringelse uden for hjemmet, skal de overveje, om barnet eller den unge skal være i en plejefamilie, på et opholdssted eller på en døgninstitution.

I flere kommuner fortæller sagsbehandlere, at når de vurderer, at et barn eller en ung skal på et opholdssted eller en døgninstitution frem for i en plejefamilie, skyldes det ofte, at barnet eller den unge har komplekse udfordringer og er behandlingskrævende. Kommunerne oplever, at det er mere typisk blandt de ældre børn:
”Typisk er det de lidt ældre, der kommer på opholdssteder og institutioner. Så det er jo nogen, der er oppe i en alder, og har en vis problematik og et vist støttebehov. Det er når børnene bliver mere behandlingskrævende, kan man sige.” (Sagsbehandler, Hedensted Kommune)

Sagsbehandlerne beskriver, at de overvejer plejefamilie først, men at de unges udfordringer kan gøre, at de vurderer, at en plejefamilie ikke kan varetage opgaven:

”Vi prøver som udgangspunkt at tænke, om vi kan matche denne her unge i en plejefamilie, men ofte har de nogle udfordringer, der er så store, at de heller ikke selv har lyst til at være i plejefamilie.” (Sagsbehandler, Tønder Kommune)

Der er i sagsgennemgangen eksempler på, at kommunen har vurderet, at barnet eller den unge skal i en plejefamilie, men da de ikke kan finde en egnet plejefamilie, kommer den barnet eller unge på et opholdssted eller døgninstitution. Mangel på plejefamilier kan derfor også være årsagen til, at barnet eller den unge kommer på et opholdssted eller en døgninstitution.

Alle seks kommuner beskriver, at det ofte er de ældre børn, der bliver anbragt på et opholdssted eller en døgninstitution. Der er dog også unge i alderen 12-17 år, der kommer i plejefamilie. Det understøttes af data fra Danmarks Statistik i nedenstående boks:

Infoboks start:

IVÆRKSATTE ANBRINGELSER AF BØRN OG UNGE I ALDEREN 12-17 ÅR I 2019

- I 2019 blev 872 unge anbragt på et opholdssted eller en døgninstitution.
- I 2019 blev 302 unge anbragt i en plejefamilie.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Danmarks statistik

Infoboks slut

Som beskrevet i kapitel to skelner interviewkommunerne ikke imellem opholdssteder og døgninstitutioner – men imellem steder med forskellige kompetencer og målgrupper.

Flere kommuner anbringer først på et midlertidigt anbringelsessted for at afklare barnets eller den unges støttebehov yderligere

Sagsbehandlere i tre kommuner fortæller, at når et barn eller en ung skal anbringes uden for hjemmet første gang, anbringer de ofte først på en af kommunens egne institutioner som en midlertidig løsning. Det giver dem mulighed for at få endnu bedre kendskab til barnets eller den unges behov, og dermed finde et mere permanent anbringelsessted, der matcher barnets eller den unges behov.

I en kommune har de eksempelvis en fast praksis, hvor de gør brug af en observationsperiode på tre måneder på deres egen institution:

> *"Nu har vi selv en institution, hvor man laver en observationsperiode på tre måneder for at finde ud af, hvad der er det rette til vedkommende."* (Sagsbehandler, Thisted Kommune)

Andre kommuner fortæller, at de ikke på den måde anbringer midlertidigt, fordi de tilstræber så få skift som muligt.

Kapitel 4: Overvejelser i forbindelse med ændring af anbringelsessted

Dette kapitel belyser kommunernes overvejelser i forhold til ændring af anbringelsessted, og deres oplevelse af de primære årsager til ændringerne.

Hovedpointer:

- Der skal meget til før, at sagsbehandlerne ændrer barnets eller den unges anbringelsessted. Sagsbehandlerne vil gerne undgå mange skift, og sikre kontinuitet og stabile relationer i anbringelsen.
- Når der sker en ændring af anbringelsessted fra plejefamilie til opholdssted eller døgninstitution, er det ofte fordi, barnet eller den unge kommer i teenagealderen, og plejefamilien ikke længere kan varetage den unges behov.
- Når der sker en ændring af anbringelsessted fra ét opholdssted eller døgninstitution til et andet, er det ofte fordi, barnet eller den unge mistrives på anbringelsesstedet.

DER SKAL MEGET TIL FØR KOMMUNERNE ÆN-DRER ANBRINGELSESSTED

Flere sagsbehandlere giver i interviewene udtryk for, at der skal meget til, før de ændrer anbringelsesstedet for barnet eller den unge. De beskriver, at det er en vigtig opgave at sikre kontinuitet og stabile relationer i anbringelsen:

”Jeg synes, at vores største opgave i forhold til vores anbragte børn er, at give dem så få skift som muligt, og så langvarige og stabile relationer som muligt. Det er det vi ved, der faktisk flytter noget.” (Sagsbehandler, Aarhus Kommune)

Selvom sagsbehandlere i alle kommuner beskriver, at de gerne vil sikre kontinuitet i anbringelsen, er der også en erkendelse af, at det kan være svært og til tider nødvendigt med skift:

”Der er de processer, der hedder, om barnet er havnet det rigtige sted. Der er rigtige mange faktorer, der skal gå op i en højere enhed. Det er sjældent, det lykkes første gang.” (Sagsbehandler, Aarhus Kommune)

I sagsgennemgangen er der i de fleste sager også sket en eller flere ændringer af barnets eller den unges anbringelsessted.

ÅRSAGER TIL ÆNDRING AF ANBRINGELSESSTED

Interviewkommunerne fortæller, at når det bliver nødvendigt at ændre anbringelsessted, kan der være flere årsager. Når det er en ændring fra en plejefamilie til et opholdssted eller døgninstitution, kan det være fordi, plejefamilien ikke længere kan varetage barnets eller den unges støttebehov. Når det er fra ét opholdssted eller døgninstitution til en anden, er det ofte fordi barnet eller den unge er mistrivsel på anbringelsesstedet. Derudover kan det handle om, at barnet eller den unge får en diagnose, som det aktuelle anbringelsessted ikke er godkendt til at arbejde med, og kommunen derfor må ændre anbringelses-stedet.

Når plejefamilien ikke længere kan varetage barnets støttebehov
Alle seks interviewkommuner fortæller, at det kan være en udfordring for mange plejefamilier, når anbragte børn og unge kommer i teenagealderen. I takt med at børn og unge bliver mere selvstændige og udvikler sig, kan deres udfordringer også vokse sig større. Det kan resultere i, at barnets eller den unges adfærd bliver svær at håndtere for plejefamilien, hvilket kan føre til ændring af anbringelsessted:

”Vi oplever også, at der er nogle børn, der bliver for voldsomme i plejefamilien. Jeg har for eksempel en nu, der er begyndt at smadre sit værelse. Han er de der 12 år, og han har været i plejefamilien de sidste 8 år, og de havde jo regnet med, at de skulle blive ved med at have ham, indtil han blev voksen eller blev 18 år, og måske endda lidt længere. Men der er begyndt at komme noget vrede og udad-reagerende adfærd, og de tør simpelthen ikke at have ham længere. De er bange for, at det ender ud i en eller anden kæmpe konflikt, og at deres relation vil blive ødelagt.” (Sagsbehandler, Hedensted Kommune)

Når plejefamilien ikke længere kan varetage barnets eller den unges behov, handler det også om plejefamiliernes kompetencer, som kommunen blandt andet forsøger at understøtte gen-nem råd og vejledning. En sagsbehandler fra en kommune peger på, at råd og vejledning til plejefamilien ikke altid er nok:

”De har supervision, men det er ikke altid, at supervision er nok. Det er nogle komplekse problemstillinger, de her børn har, og det får de, når de når teenagealderen, og dermed udvikler deres identitet. Der er noget i det, når de kommer til den alder. Jeg ser også tydeligt, at der er et mønster i forhold til alder.” (Sagsbehandler, Slagelse Kommune)

Kommunen kan altså vælge at ændre anbringelsesstedet, hvis de eller plejefamilien selv vurderer, at plejefamilien ikke kan varetage barnets eller den unges behov længere:

”Jeg har nogle, hvor man kan sige, ja de har været i plejefamilie måske en årrække og så på et tidspunkt så bliver sagen så tung og barnet får nogle andre behov, som vi ikke vurderer kan dækkes i plejefamilien længere, så kommer de på et opholdssted.” (Sagsbehandler, Thisted Kommune)

I gennemgangen af de 18 sager er der flere eksempler på, at barnet eller den unge er skiftet fra en plejefamilie til et opholdssted eller døgninstitution. Det konstruerede sagsforløb om Kamilla nedenfor er også et eksempel på, at kommunen træffer afgørelse om at ændre anbringelsesstedet fra en plejefamilie til et opholdssted. I sagsforløbet giver den midlertidige

plejefamlie udtryk for, at de ikke kan imødekomme Kamillas behov.

Sagsforløb start
KAMILLA: ÆNDRING AF ANBRINGELSESSTED FRA PLEJEFAMILIE TIL OPHOLDSSTED
Kamilla er 16 år, da hun bliver anbragt på et opholdssted. Kamilla har før anbringelsen på opholdsstedet boet hos en plejefamilie, siden hun var helt lille. Kommunen beslutter, at Kamilla skal flytte, da hun ikke trives hos plejefamilien. Der er kun ét sted, som matcher Kamillas behov ifølge kommunen, og forældrene samtykker til dette.

Forhistorie
Kamillas mor lider af depression, og Kamillas far har PTSD. Forældrene har ikke været i stand til at varetage hverken Kamillas eller hendes storesøsters tarv, og begge piger har derfor været anbragt i samme plejefamilie, siden de var små. Forældrenes manglende samarbejde har betydet, at Kamilla er præget af svigt fra forældrene og lider af en belastningsreaktion. Kamilla er præget af selvmordstanker og selvskade.

Grundlaget for at kommunen vælger at ændre anbringelsessted
Da Kamilla er 15 år gammel, bliver kommunen, gennem en underretning fra politiet, opmærksom på, at Kamilla har været udsat for psykisk vold i plejefamilien. Kort tid efter underretter skolen kommunen om, at Kamilla er begyndt at skære i sig selv, og at hun flere gange har givet udtryk for selvmordstanker.

På baggrund af underretningerne taler kommunen med Kamilla, der giver udtryk for, at hun ikke har lyst til at blive boende hos plejefamilien. Kommunen fjerner herefter både Kamilla og storesøsteren fra plejefamilien. De to søstre skilles ad. Storesøsteren kommer hjem til de biologiske forældre, mens Kamilla bliver anbragt midlertidigt i en anden plejefamilie. Den nye plejefamilie vurderer imidlertid, at de ikke kan imødekomme Kamillas behov og peger på, at Kamilla har brug for mere specialiseret støtte.

Afgørelse om ændring af anbringelse
Da kommunen gennem både skolen og Kamilla selv bliver gjort opmærksom på, at hun mistrives, mens hun bor hos sin plejefamilie, beslutter sagsbehandleren, at den børnefaglige undersøgelse skal opdateres. Kommunen udarbejder også en handleplan. Af handleplanen fremgår det, at Kamilla har behov for behandlingsmæssig støtte, og at der derudover bør være fokus på at skabe sikkerhed og stabilitet i hendes hverdag.

Den børnefaglige undersøgelse er færdig to måneder efter, at den bliver sat i gang, og dermed inden Kamilla anbringes på opholdsstedet. Undersøgelsen konkluderer, at Kamilla fortsat har behov for at være anbragt uden for hjemmet. Forældrene og Kamilla partshøres om undersøgelsen, og de samtykker til flytningen. Kommunen vurderer, at Kamilla har brug for særligt specialiserede professionelle voksne omkring sig, og at det ikke kan opnås i rammen af en plejefamilie. Kommunen beslutter, at Kamilla fortsat skal være anbragt uden for hjemmet med samtykke.

Afgørelse om anbringelsessted
Efter afgørelsen undersøger sagsbehandleren mulige anbringelsessteder og foreslår et konkret opholdssted en måned efter, at den børnefaglige undersøgelse er færdig. Forældrene har ikke kommentarer eller bemærkninger til stedet.

Sagsbehandleren inddrager Kamilla efter, at der er valgt et konkret opholdssted. Sagsbehandleren fortæller, at hun har fundet et nyt sted til Kamilla. Kamilla giver udtryk for, at hun er glad for beslutningen, fordi stedet ligger fysisk tæt på hendes biologiske forældre. Det fremgår ikke af sagsakterne, hvorfor netop dette anbringelsessted er valgt, eller om der har været andre steder i spil.

Sagsbehandleren har forud for flytningen sendt den opdaterede børnefaglige undersøgelse til opholdsstedet, og Kamilla har sammen med sine midlertidige plejeforældre været på besøg. En uge efter dette besøg flytter Kamilla ind på opholdsstedet. De biologiske forældre ser først stedet efter, at Kamilla er flyttet ind.

sagsforløb slut

Når der i det konstruerede forløb om Kamillas bliver truffet afgørelse om ændring af anbringelsessted fra plejefamilie til opholdssted, bliver det begrundet med, at Kamilla har behov for mere specialiseret støtte, end plejefamilien kan give.

Når barnet eller den unge mistrives på et opholdssted eller en døgninstitution
Der er ifølge interviewkommunerne flere årsager til, at anbringelsen på et opholdssted eller en døgninstitution kan bryde sammen. Som tidligere beskrevet i kapitel tre kan det handle om, at barnet eller den unge er i alvorlig mistrivsel, der kommer til udtryk gennem deres adfærd. Blandt andet ved, at den unge rømmer fra anbringelsesstedet eller har en udadreagerende adfærd. Det kan gøre arbejdet med barnet eller den unge svært på opholdsstedet eller døgninstitutionen, og det kan gøre, at anbringelsesstedet må sige, at de ikke kan rumme barnet eller den unge. Det kan også skyldes, at anbringelsesstedet og kommunen har lært barnets eller den unges udfordringer og støttebehov bedre at kende i løbet af anbringelsen og derfor vurderer, at et andet sted matcher barnets eller den unges støttebehov bedre.

Sagsforløbet om Jamal, der blev præsenteret i kapitel tre, er også et eksempel på flere ændringer af anbringelsessteder på grund af alvorlig mistrivsel og udadreagerende adfærd. En sagsbehandler giver her sit bud på, hvad der kan forklare de mange skift i sagsforløbet om Jamal:

> *"Der er nogle ting, som vanskeliggør og også forklarer mange af skiftene. Hvis vi ikke kan skærme og nedregulere den 'arousal' de unge har i kraft af det miljø og de vanskeligheder, de har, så er det ligesom at spille matador og rykke tilbage til start. De slider også opholdsstederne op. På opholdsstederne er de i en periode, og så kaster de håndklædet i ringen og siger: "Vi kan ikke rumme det, fordi de bringer misbrug med ind, de bringer vold med ind, de bringer uro med ind i forhold til de andre."* (Sagsbehandler, Aarhus Kommune)

Udfordringer knyttet til anbringelsesstedets godkendelse af målgrupper

En anden årsag til ændring af anbringelsessted kan, ifølge interviewkommunerne, være, at barnet eller den unge får en diagnose efter, at de er flyttet ind på anbringelsesstedet. Det kan resultere i, at sagsbehandleren er nødt til at ændre anbringelsessted, hvis anbringelsesstedet ikke er godkendt af Socialtilsynet til at have børn og unge med den konkrete diagnose.

To kommuner beskriver, at de har oplevet, at en diagnose har medført, at de har været nødsaget til at ændre anbringelsesstedet for barnet eller den unge. I en kommune beskriver en

sagsbehandler, at de kan være nødsaget til at ændre anbringelsessted, hvis der kommer nye problematikker til:

> *"Det er jo ikke alle institutioner, der er godkendt til eksempelvis autisme, og det er heller ikke alle institutioner, der er godkendt til lav kognitiv profil. Lige såvel som det heller ikke er alle institutioner, der er godkendt til misbrug. Så vi er jo underlagt tilsynet, og hvad den enkelte institution er godkendt til, så vi kan godt risikere at være nødsaget til at flytte en ung, fordi der kommer nye problematikker til."* (Anbringelseskonsulent, Aarhus Kommune)

Sagsbehandlere fra flere kommuner oplever, at Socialtilsynet har en rigid målgruppeinddeling, der kan have konsekvenser for barnet eller den unge. En sagsbehandler ser hellere, at det er funktionsniveau frem for diagnose, der er afgørende for, om barnet eller den unge kan være på anbringelsesstedet:

> *"Det er jo et ungt menneskes liv, som vi rykker ud af en ramme, bare fordi der kommer en ekstra overskrift på. Det er jo ikke overskriften, der definerer barnet. Det er jo ikke sådan, at det hænger sammen."* (Anbringelseskonsulent, Aarhus Kommune)

Begge kommuner beskriver, at det kan handle om børn og unge, der først bliver diagnosticeret i en sen alder, eksempelvis med autisme. En sagsbehandler fortæller:

> *"Vi har en stigning i gruppen, der er sendiagnosticeret. Børn og unge som blandt andet kommer ud med autismeprofiler, og det er både piger og drenge, pigerne kommer lidt senere til udtryk."* (Sagsbehandler, Aarhus Kommune)

Kapitel 5: Valg af konkret anbringelsessted

Når der er truffet afgørelse om anbringelse uden for hjemmet eller om at ændre anbringelsesstedet og vurderet, at barnet eller den unge skal anbringes på et opholdssted eller en døgninstitution, skal kommunen vælge et konkret anbringelsessted.

I dette kapitel beskriver vi, hvem i kommunerne der træffer afgørelse om konkret anbringelsessted. Efterfølgende belyser kapitlet de arbejdsgange og overvejelser, der går forud for valg af konkret anbringelsessted, herunder:

- Hvordan sagsbehandler/anbringelseskonsulent finder frem til relevante opholdssteder og døgninstitutioner.
- Dialogen mellem kommunen og anbringelsessteder forud for valg af et konkret sted.
- Hvordan og hvornår forældre og den unge inddrages i forhold valg af et konkret sted.

Hovedpointer

- Det er forskelligt på tværs af kommunerne, hvem der har bemyndigelse til at træffe afgørelse om valg af anbringelsessted. Det kan være sagsbehandleren selv, ledelsen eller et visitationsudvalg.
- Når kommunerne skal udvælge et opholdssted eller en døgninstitution til barnet eller den unge, anvender flere kommuner anbringelseskonsulenter, der matcher barnet eller den unge og anbringelsesstedet. De kommuner, der ikke har en anbringelseskonsulent efterspørger et sted, hvor al viden om anbringelsesstederne er samlet.
- Tilbudsportalen giver overblik over anbringelsessteder, men den kan ikke stå alene. For de fleste af de interviewede sagsbehandlere spiller egne og kollegaers erfaringer en afgørende rolle i valg af anbringelsessted.
- Tidligere erfaringer med anbringelsessteder spiller en afgørende rolle i valg af tilbud. Kommunerne er tilbøjelige til at vælge anbringelsessteder, hvor de har gode erfaringer fra tidligere anbringelser, og fravælge anbringelsessteder, som de ikke har gode erfaringer med.

- Kommunerne fortæller, at de altid er i dialog med et eller flere anbringelsessteder forud for valget af konkret sted. Det er forskelligt, om de besøger stederne. Det afhænger af, om de tidligere har anvendt anbringelses-stedet. Desuden foretrækker flere kommuner anbringelsessteder, der grundigt undersøger og forholder sig kritisk til, om de kan varetage barnets eller den unges behov.
- Forældrene og barnet eller den unge inddrages ofte først, når sagsbehandleren eller anbringelseskonsulenten har fundet et eller flere konkrete anbringelsessteder. Det skyldes, at de skal være helt sikre på, at stedet kan varetage barnets eller den unges behov. Dog er det sjældent, at forældrene og barnet eller den unge kan få et reelt valg, da det som regel er svært at finde flere egnede tilbud. Inddragelsen består dermed i at sætte forældrene og barnet eller den unge ind i, hvad der ligger til grund for det valg, som kommunen har foretaget.

AFGØRELSE OM KONKRET ANBRINGELSESSTED

Når der er truffet afgørelse om anbringelse eller ændring af anbringelsessted, skal kommunen vælge et konkret anbringelsessted til barnet eller den unge. Nedenstående boks viser lovgrundlaget for afgørelse om valg af konkret anbringelsessted.

Infoboks start:

AFGØRELSE OM VALG AF KONKRET ANBRINGELSES-STED
Ifølge servicelovens § 68 b, skal kommunalbestyrelsen træffe afgørelse om valg af konkret anbringelsessted i overensstemmelse med handleplanen, jf. § 140, eller for-bedringsforløbet, jf. §§ 13 og 14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet. Samtidig med valg af anbringelses-sted skal der tages stilling til barnets eller den unges skolegang (kilde: Vejledning til serviceloven nr. 9142 af 26. februar 2019 om valg af anbringelsessted 68 b, er pkt. 444-449.)
Hvis der er samtykke fra forældremyndighedsindehaver og den unge – hvis den unge er over 12 år, kan kommunen også træffe afgørelse om ændring af anbringelses-sted efter servicelovens § 69. Hvis indehaveren af forældremyndigheden eller den unge over 12 år ikke vil give samtykke, skal kommunen lave en indstilling til børn og unge-udvalget. I servicelovens § 69, stk. 4, findes en række krav til indstillingen.(Kilde: Vejledning til serviceloven nr. 9142 af 26. februar 2019 om ændring efter § 69 er i pkt. 461-463)

Når der er truffet afgørelse om ændring af anbringelses-sted, skal kommunen derefter træffe afgørelse om valg af konkret anbringelsessted jf. servicelovens § 68 b.

Infoboks slut

Det er forskelligt, på tværs af kommunerne, hvem der træffer afgørelse om valg af anbringelsessted
De fleste kommuner beskriver, at den sagsbehandler, der er tilknyttet sagen, peger på et eller flere konkrete opholdssteder eller døgninstitutioner. Herefter er det ledelsen, som vælger det konkrete sted. I flere kommuner er det sagsbehandlerens nærmeste leder, der træffer afgørelsen, mens det i andre kommuner besluttes på et møde, hvor der er flere ledere ind over.

En enkelt kommune beskriver, at sagsbehandleren selv træffer afgørelse om konkret anbringelsessted bortset fra, når der er tale om tilbud, som er markant dyrere end normalvis. I det tilfælde skal det op på ledelsesniveau. Det er sagsbehandleren, der vurderer, hvornår det er en beslutning, de ikke selv kan træffe. Sagsbehandlerne i denne kommune fortæller, at det giver dem de bedste forudsætninger for at foretage en vurdering af, hvilke tilbud der bedst kan varetage barnets eller den unges behov.

ARBEJDSGANGE VED VALG AF KONKRET OP-HOLDSSTED ELLER DØGNINSTITUTION

Når kommunen er nået frem til, at et barn eller en ung skal anbringes på et opholdssted eller en døgninstitution, skal de finde et konkret tilbud, der matcher barnet eller den unges støtte-

behov. På tværs af kommunerne beskrives dette som en ressourcekrævende proces. I nogle kommuner er der en anbringelseskonsulent, der står for at udpege relevante tilbud. De fleste kommuner, både med og uden anbringelseskonsulenter, bruger Tilbudsportalen til at finde frem til relevante tilbud. Derudover trækker de i høj grad på både egne og kollegaers erfaringer, og anvender ofte de tilbud, som de har kendskab til fra tidligere anbringelser.

Det fremgår ikke i nogle af sagerne fra sagsgennemgangen, hvordan der er fundet frem til det konkrete anbringelsessted. Det er arbejdsgange, som ikke er dokumenteret i sagerne.

Anbringelseskonsulenter kvalificerer matchet mellem tilbud og barnet eller den unge
Tre af interviewkommunerne har en anbringelseskonsulent, der foretager matchet mellem barnet eller den unge, og opholdsstedet eller døgninstitutionen. Når der er truffet afgørelse om anbringelse uden for hjemmet, bliver relevante akter om barnet eller den unge videregivet til en af kommunens anbringelseskonsulenter, som står for at udvælge et konkret sted.

De kommuner, der ikke har en anbringelseskonsulent, efterspørger, at der er viden om anbringelsesstederne samlet ét sted. For dem er det en meget stor og tidskrævende opgave at afdække, hvilke tilbud, der er relevante i forhold til barnets eller den unges problematik:

”Det ville give super fin mening, hvis man havde en ansat, der rent faktisk gik ud og lavede noget research, i stedet for at det bliver akut, og at vi bare trækker det første og det bedste ned. Så kunne vi i stedet have et bedre kendskab til, hvad der er derude. Så var der en, der vidste, hvad der kunne være relevant i forhold til den unges problematik.” (Sagsbehandler, Høje Taastrup Kommune)

Arbejdet med at finde det rette anbringelsessted til barnet eller den unge kræver indgående indsigt i, hvilke tilbud der eksisterer i forhold til barnets eller den unges problematik. Derudover kræver det viden om, hvilke opgaver stederne kan løfte, og hvilke andre børn og unge, der er på anbringelsesstedet. Denne viden er vanskelig for sagsbehandlerne at få og opretholde. De kommuner, der har en anbringelseskonsulent, beskriver, at det netop er med til at sikre, at aktuel viden om tilbuddene bliver anvendt i selve matchningen, da denne viden er samlet hos færre personer.

Tilbudsportalen giver overblik over anbringelsessteder, men kan ikke stå alene
Alle interviewkommuner undtagen én bruger Tilbudsportalen som et redskab til at få et overblik over, hvilke tilbud der kan varetage barnets eller den unges behov:

”Så går vi ind på Tilbudsportalen, og laver de der markeringer med flueben, i forhold til hvad det er for nogle problematikker det her barn eller ung har, og så kommer der nogle bud ud på nogle institutioner, som kunne være aktuelle for os. Så vi bruger rigtig meget Tilbudsportalen som vores værktøj, og så kigger vi jo konkret på de her forskellige tilbud, der kommer frem”. (Sagsbehandler, Tønder Kommune)

Som det fremgår, tager sagsbehandlerne udgangspunkt i barnets eller den unges behov, når de på Tilbudsportalen finder frem til, hvilke tilbud, der kan komme i betragtning. Den kommune, der ikke anvender Tilbudsportalen, har anbringelseskonsulenter, der har udarbejdet deres eget overblik over, hvilke opholdssteder og døgninstitutioner, der er, og de anvender.

Der er forskellige holdninger til, om Tilbudsportalen er et godt redskab. Flere sagsbehandlere beskriver, at der langt fra er tilstrækkelig viden om tilbuddene, mens andre beskriver, at det giver et godt overblik:

”Tilbudsportalen giver et fint overblik. Den er meget overordnet, men så skal man selv ud og researche videre. Men jeg får et bredt billede af, hvad stedet arbejder med og deres målgruppe. Den fungerer fint til det overordnede”. (Sagsbehandler, Slagelse Kommune)

Blandt kommunerne er der dog enighed om, at Tilbudsportalen ikke kan stå alene. Tilbudsportalen kan give en indikation af, om stedet kan varetage barnets eller den unges behov, men det kræver yderligere afdækning at afklare, om det er et godt match. Tilbudsportalen indeholder eksempelvis ikke viden om den aktuelle gruppe af børn og unge på stedet og deres udfordringer:

”Vi er jo lidt på herrens mark nogle gange. Man kan gå ind på Tilbudsportalen, og man kan gå ind på en landsorganisation for opholdssteder, og der kan man læse om formalia og målgruppe, men man aner jo ikke, hvordan sammensætningen er på lige det givne tidspunkt. Og man aner ikke, om de har nogle problemer, som gør, at de måske ikke har over-skud til at have det her barn.” (Sagsbehandler, Hedensted Kommune)

Det kræver derfor dialog mellem det konkrete sted og kommunen at vurdere, om opholdsstedet eller døgninstitutionen kan varetage barnets eller den unges behov.

Tidligere erfaringer med konkrete tilbud spiller en afgørende rolle i valg af anbringelsessted

Ud over at bruge Tilbudsportalen til at finde frem til relevante tilbud, gør sagsbehandlerne i høj grad brug af både egne og kollegaers erfaringer fra tidligere anbringelser. Disse erfaringer og mund-til-mund fortællinger spiller en afgørende rolle, når der bliver valgt konkret anbringelsessted – både i de kommuner, hvor der er anbringelseskonsulenter, og hvor der ikke er.

Flere kommuner beskriver, at det kan være svært at afgøre, om et tilbud kan leve op til det, de skriver på Tilbudsportalen. Ved at tage udgangspunkt i tidligere erfaringer har sagsbehandleren eller anbringelseskonsulenten et mere fyldestgørende indblik i, hvilke opgaver det konkrete tilbud kan varetage:

”Det er bedre at høre de andres erfaringer. Mere konkret, hvad der fungerer på stedet, i stedet for at skulle sidde og læse. Jeg synes også mange gange, at stederne kan skrive alt muligt, og når det så kommer til stykket, er det ikke helt det, de lever op til. Så er det rart, at man kender nogen, der har erfaring med at have et barn anbragt, og som kan sige, at de er dygtige, frem for at læse at stedet er godt. Så ved du det ikke rigtig.” (Sagsbehandler, Høje Taastrup Kommune)

De samme kommuner fortæller, at de er mere tilbøjelige til at vælge tilbud, som de allerede har erfaring med, end tilbud, som de endnu ikke har haft et barn eller ung anbragt på.

Derudover har kommunerne gennem egne og kollegaers erfaringer et kendskab til forskellige steder, som er afgørende for et godt match – men som kræver tid og ressourcer at opbygge, og som de ikke kan læse sig til:

”Men den viden, vi først og fremmest har, er den aktive viden, vi har fra vores institutioner rundt omkring i landet, fordi vi har været i dialog med dem i så mange år. Så vi har en viden om, dels hvad det er for en særlig kultur, der hersker på den enkelte institution, fordi det er jo det der nonspecifikke, man ikke kan skrive i en bog, det er det, der bliver så vigtigt i matchningen af det enkelte barn. Der er sådan en fingerspitzgefühl, og den har man jo i kraft af, at man er kommet nogle steder gennem mange år, og har en dialog med ledelsen.” (Anbringelseskonsulent, Aarhus kommune)

Udfordringer forbundet med at vælge tilbud, kommunen har erfaring med

To kommuner problematiserer denne praksis, hvor valg af anbringelsessted i høj grad er baseret på egne eller kollegaers tidligere erfaringer. De fremhæver for det første, at der er mulighed for, at der er relevante opholdssteder og døgninstitutioner, som ikke kommer i spil, fordi kommunen ikke tidligere har brugt de steder. For det andet understreger de, at det kræver, at kommunen har mange medarbejdere med flere års erfaring og kendskab til både opholdssteder og døgninstitutioner, hvis denne viden skal være aktuel:

”Problemet er, at det er ’mund-til-mund’. Og det er bare ikke godt nok, hvis du spørger mig. Det betyder nemlig, at man trækker på de steder, man allerede har kendskab til. Men det gør samtidig, at der kan være rigtig mange steder, man ikke har fået øjnene op for.” (Sagsbehandler, Høje Taastrup Kommune)

Steder, hvor kommunen tidligere har haft dårlige erfaringer, bruges som udgangspunkt ikke. Herved er der potentielt tilbud, der ville være et godt match, som ikke kommer i betragtning. Det kan være, at stedet har ændret sig, eller at de dårlige erfaringer med ét barn eller ung ikke betyder, at det ville være et dårligt match til et andet barn eller ung. En sagsbehandler udtrykker, at hun gør meget ud af, ikke at lade sig påvirke af andre medarbejderes erfaringer, netop af denne årsag:

”Da jeg startede i ungegruppen, så var der meget snak om, at så duede det ene sted ikke, og så duede det andet sted ikke. Og det vil jeg helst ikke være farvet af. For jeg tænker, at alle kan noget. Det handler bare om det rigtige match. Og det bliver en meget generel snak ud fra en konkret erfaring. Og en dårlig erfaring behøver ikke at betyde, at stedet ikke er godt. At det ikke fungerede kan skyldes, at det var et dårligt match.” (Sagsbehandler, Slagelse Kommune)

DIALOG MELLEM KOMMUNE OG ANBRINGELSES-STED

I dette afsnit beskriver vi, hvordan dialogen med anbringelses-stederne foregår, og hvad den bidrager med i forhold til valg af konkret sted. Overordnet viser afsnittet, at kommunerne altid er i dialog med anbringelsesstederne forud for valg af konkret tilbud. En kommune beskriver, at denne dialog er ressource- og tidskrævende. Desuden beskriver flere kommuner, at de foretrækker anbringelsessteder, der aktivt og kritisk tager stilling til, om de kan varetage

barnets eller den unges behov.

Altid dialog med et eller flere steder forud for valg af konkret anbringelsessted
Alle kommuner, der indgår i undersøgelsen, fortæller, at de altid er i dialog med opholdssteder og døgninstitutioner, inden de træffer afgørelse om valg af konkret sted. I flere sager fremgår det, er der er dialog mellem sagsbehandler og opholdssted eller døgninstitution, inden det konkrete sted vælges. Der er også sager, hvor det ikke fremgår, at der har været dialog forud for valget.

Hvordan dialogen foregår afhænger i høj grad af, om det er et tilbud, som de har kendskab til eller ej. I en kommune fortæller sagsbehandlerne, at hvis det er et tilbud, som de har samarbejdet med tidligere, foregår dialogen ikke ved fysisk møde. Det gør det til gengæld altid, hvis det er et tilbud, som de ikke forvejen har kendskab til.

I flere kommuner beskriver de, hvordan det fysiske møde er afgørende for vurderingen af, om stedet kan varetage opgaven. Ud over at foretage en faglig vurdering af, om stedet kan løfte opgaven, afhænger valget også af den fornemmelse sagsbehandleren får af stedet ved at være der fysisk:

”Jeg kan først vurdere det, når jeg er der. Over telefon er det en salgstale, hvor de kan det hele. Når jeg kommer ud, får jeg snakket med dem, og ser de mennesker der arbejder der og vurderer, om det er et sted, som jeg selv ville have lyst til at være, hvis jeg var i den situation. Og så kan man nemmere indgå i en mere udfordrende dialog. Mens man bliver vist rundt, bliver der sagt meget, hvor man kan spørge mere udfordrende ind.” (Sagsbehandler, Slagelse Kommune)

Kommunerne foretrækker anbringelsessteder, der grundigt undersøger, om de kan varetage barnets eller den unges behov
To kommuner beskriver, at de anser anbringelsessteder, der ikke blot siger ja til alle typer af opgaver og målgrupper som mere attraktive. En sagsbehandler i en kommune beskriver, at de synes, at det er vigtigt, at anbringelsesstedstedet også har en intern visitation, hvor de vurderer, om de kan varetage barnets eller den unges behov:

”Så skal de [anbringelsesstederne] også lave deres egen visitering i forhold til, om de kan rumme den unge. Et godt sted ville ikke bare tage hvem som helst ind. Et godt sted ville sige, hvis det var uden for deres boldgade. Hvis vi har haft en dialog med et sted, der har sagt nej før, får man også noget respekt på en måde.” (Sagsbehandler, Høje Taastrup Kommune)

Det handler i høj grad om, at anbringelsesstederne er klare omkring, hvad deres kompetencer er, og hvilke børn og unge de kan gøre en forskel for. I denne forbindelse handler det ikke blot om, at anbringelsesstedet matcher på Tilbudsportalen, eller om, at kollegaer har gode erfaringer med stedet. Kommunerne sætter pris på, at anbringelsesstedet gerne vil indgå i en dialog og stiller kritiske spørgsmål til opgaven. En kommune beskriver, at anbringelsesstedet kan opleves som utroværdigt, hvis de ikke konkret tager stilling til, om de kan hjælpe barnet eller den unge, og blot siger ja til alle opgaver:

”En ting er, at vi kan læse et barn eller en ung ind i en institution, men det er også vigtigt, at de selv kan. Så hvis de er for sultne, så bliver det også lidt utroværdigt på en måde.” (Anbringelseskonsulent, Tønder Kommune)

To kommuner beskriver også, at det for dem er fast praksis, at få anbringelsesstederne til at forholde sig skriftligt til, hvordan de vil gå til den konkrete opgave. Det er en måde at sikre, at stedet har sat sig ordentligt ind i, hvad de siger ja til, og derudover at sikre, at de har en forståelse for barnets eller den unges behov.

Sagsforløbet om Rasmus, der blev præsenteret i kapitel to, er et eksempel på, at anbringelsesstedet forholder sig skriftligt til, om de kan varetage Rasmus’ behov. I sagsforløbet sender en anbringelseskonsulent oplysninger om Rasmus til en mulig kostskole. På baggrund af informationer om Rasmus og hans støttebehov, vurderer kostskolen, at stedet ikke er egnet. Det fremgår, at Rasmus har behov for fastere rammer, mere struktur og mere omfattende støtte, end kostskolen kan tilbyde. I dette eksempel er det relevant, at anbringelseskonsulen-ten sender oplysningerne til kostskolen, da kostskolen derved vurderer, at de ikke kan varetage Rasmus behov.

Dialogen er ressourcekrævende
I én kommune understreger sagsbehandlerne, at dialogen med anbringelsesstederne og den grundige afdækning er en meget tidskrævende proces. Sagsbehandlerne beskriver, at der ofte er andre arbejdsopgaver, som er akutte, og derfor bliver prioriteret over arbejdet med at afdække relevante anbringelses-steder. Det betyder, at de ikke altid har tid til at indgå i omfattende dialog med anbringelsesstedet:

”Man kan bare ikke se menneskene gennem Tilbudsportalen. Man kan ikke se, hvad det er for noget. Man skal stadig bruge tid på at ringe, og komme ud og besøge dem og møde dem og snakke med dem. Det er virkelig tidskrævende, synes jeg, når man skal gøre det rigtigt og ordenligt. Og det har vi bare ikke timer i døgnet til mange gange, desværre. Fordi så er der en eller anden, der har slået sin datter, og så er der noget andet, der vælter.” (Sagsbehandler, Hedensted Kommune)

”Der er ingen tvivl om, at vi ikke har ret meget tid. Så den der opgave med at gå ud og kigge på anbringelsessted, er ikke noget, der er beskrevet som en arbejdsopgave, og det er faktisk en stor arbejdsopgave! Det er ligesom om, at det gør man bare med venstre hånd.” (Sagsbehandler, Hedensted Kommune)

INDDRAGELSE AF FAMILIEN

Interviewkommunerne fortæller, at både forældre og barnet eller den unge bliver inddraget i valget af det konkrete anbringelsessted. Det afhænger af den konkrete sag, hvordan og hvornår familien bliver inddraget. Det sker dog typisk først, når kommunen har fundet frem til et eller flere konkrete steder.
Familien inddrages i valget af konkret sted, når stedet er fundet
Det er forskelligt hvordan interviewkommunerne inddrager forældre og barnet eller den unge. På tværs af kommunerne gælder det dog, at de ofte først inddrager familien, når de har udvalgt et eller flere konkrete steder. En sagsbehandler fortæller, at det blandt andet handler

om, at kommunen skal have noget konkret at fortælle forældrene og barnet eller den unge om stedet:

”Vi er ude og sondere terrænet, inden forældrene bliver inddraget, fordi vi også er usikre. For at vi kan være så konkrete som muligt, når vi skal snakke med forældrene, så er vi også nødt til at være ordentligt klædt på og sige: ”Det er de og de muligheder, vi ser.” Det ville være helt uanstændigt at sige: ”Dit barn skal flyttes et sted hen, men vi ved ikke, hvor det er, eller hvorfor det sted.” Vi skal kunne fortælle dem om stedet.” (Sagsbehandler, Hedensted Kommune)

Der er ofte kun én valgmulighed
Flere kommuner vil inddrage både barnet eller den unge og forældre i forhold til at udvælge det konkrete sted. Det kræver dog, at der er flere steder, som de vurderer, kan klare opgaven, og sådan er virkeligheden ikke:

”Vi kan præsentere stedet, når vi har udpeget det. Hvis vi havde A, B og C, og det er lige godt, har vi jo ikke noget problem med at sige, at det må du gerne selv vælge. Det ville da være dejligt, hvis vi kunne det.” (Anbringelseskonsulent, Aarhus Kommune)

”I den ideelle verden, så havde man tre forskellige tilbud til den unge, der alle tre kunne løfte den problemstilling, den unge sad med. Men tit er der jo ikke plads, så tit har vi ét tilbud. Det er også vigtigt at sige fra start: ”Det er det her, vi har fundet og valgt til dig, fordi der ikke er frit valg på alle hylder, fordi der er pres på området.”” (Anbringelses-konsulent, Aarhus Kommune)

Fordi der sjældent er flere tilbud, der kan varetage barnets eller den unges behov, og som har pladser, er det sjældent muligt at give både forældre og barnet eller den unge et reelt valg. Inddragelsen består dermed i at sætte familien ind i, hvad der ligger til grund for det valg, som kommunen har foretaget.

Forældre og den unge er med ude og besøge stedet
På tværs af kommunerne fremgår det også, at de som regel har familien med ude og besøge stedet, inden anbringelsen eller ændring af anbringelsessted iværksættes.

I nogle kommuner beskriver de, at de prioriterer at have barnet eller den unge med ude og besøge stedet, mens andre kommuner beskriver, at forældre og børn som regel bliver inviteret med ud sammen.

Kapitel 6: Hensyn ved valg af anbringelsessted

Dette kapitel handler om de overvejelser og hensyn, kommunerne tager, når de vælger et konkret opholdssted eller en døgninstitution. Kapitlet handler om hensynet til:

- Anbringelsesstedets placering i forhold til barnets eller den unges skole og nærmiljø.

- Forhold på selve anbringelsesstedet, og hvad anbringelsesstedet kan tilbyde.
- Forældres og barnet eller den unges ønsker.

Kapitlet belyser også, hvordan sagsbehandlerne vægter disse hensyn, når det ikke er muligt at imødekomme dem alle. Kun i få sager i sagsgennemgangen fremgår det, hvilke hensyn der ligger til grund for valg af konkret anbringelsessted. Det fremgår ikke i langt de fleste af sagerne. Derfor er dette kapitel hovedsagligt baseret på interview med de seks kommuner.

Hovedpointer

- Ved valg af anbringelsessted, bliver der taget hensyn til anbringelsesstedets fysiske placering. Hvis barnet eller den unge har nogle gode relationer, der støtter op om og har en positiv indvirkning, eller barnet eller den unges trives i skolen, forsøger sagsbehandleren at finde et opholdssted eller døgninstitution, der er placeret tæt på. Omvendt kan der aktivt tages hensyn til at finde et anbringelsessted, der er langt væk fra barnets eller den unges tidligere nærmiljø, hvis det modsatte gør sig gældende.
- Et andet hensyn, som kommunerne tager højde for - og som de skal tage højde for - er stedets målgruppebeskrivelse. Anbringelsesstedet skal kunne varetage barnets eller den unges behov.
- Gruppen af børn og unge, der er anbragt på stedet, er afgørende for, om der er tale om et godt match. Derfor er gruppen af børn og unge på stedet også noget, som sagsbehandlerne undersøger, og tager hensyn til.
- Anbringelsesstedets syn på og tilgang til forældresamarbejde er afgørende, da dette samarbejde kan være udslagsgivende for barnets eller den unges anbringelse. Stedets tilgang til forældresamarbejde bliver italesat som et element, der også bliver taget hensyn til.
- Sagsbehandlerne tager hensyn til forældrenes ønske til konkret anbringelsessted, så længe det er i overensstemmelse med sagsbehandlerens faglige vurdering. Derudover er der også tilfælde, hvor forældrene i høj grad tager højde for egne behov i stedet for barnets eller den unges, og i de tilfælde, kan forældrenes behov ikke imødekommes, da det er barnets bedste, der er i fokus.
- Barnets eller den unges ønsker til konkret anbringelses-sted vejer derimod meget tungt, da barnets eller den unges holdning til selve anbringelsen kan være afgørende for udfaldet af anbringelsen.
- Hvilke hensyn der vægter tungest varierer fra barn til barn. Det er derfor afgørende, at sagsbehandleren forholder sig til det fra sag til sag. Det er dog altafgørende, at sagsbehandleren vurderer, at stedet har kompetencer til at varetage barnets eller den unges støttebehov, og det er det hensyn, der altid tages udgangspunkt i, og som vejer tungest.

HENSYN TIL ANBRINGELSESSTEDETS PLACE-RING I FORHOLD TIL BARNETS NÆRMILJØ

Et hensyn som interviewkommunerne fortæller, at de tager højde for, når de vælger konkret anbringelsessted, er stedets placering. Her overvejer de, om anbringelsesstedet skal ligge i barnets eller den unges nærmiljø, eller om de derimod skal anbringe barnet eller den unge væk fra nærmiljøet. Når et barn eller ung bliver anbragt i nærmiljøet skyldes det gode relationer eller trivsel i skolen, som kommunerne forsøger at bibeholde trods en anbringelse eller ændring af anbringelse.

Det er vigtigt at undgå skoleskift i forbindelse med anbringelse, hvis barnet eller den unge trives i skolen
Særligt barnets eller den unges skolegang bliver af interviewkommunerne beskrevet som afgørende at bibeholde, hvis barnet eller den unge trives. En sagsbehandler beskriver, hvordan hensynet til at finde et opholdssted tæt på nuværende skole, har vægtet højt i en konkret sag:

> *"Nu har jeg også lige en, hvor jeg vægtede det højt, at han skulle blive i sit skoletilbud i den specialklasse, hvor han fungerer godt. Derfor har jeg også fundet et opholdssted, som er i nærheden, altså som er i en radius af 15 km væk derfra. Så har jeg fundet et opholdssted, som passer lige ind i de behov, han har. Hvis jeg nu havde fundet et andet, og det lå i Skagen, så ville jeg selvfølgelig vælge det her, fordi den skoledel er rigtig vigtig. Han skal helst ikke have skift i både sit opholdssted og sit skoletilbud samtidig. Så han skal gerne gøre det færdigt i skolen, som fungerer godt."* (Sagsbehandler, Hedensted Kommune)

En sagsbehandler fra en anden kommune beskriver også, at det kan være vigtigt at tage hensyn til, at barnet eller den unge kan fortsætte på samme skole. Dog fremhæver sagsbehandleren, at det omvendt i nogle tilfælde kan være til gavn for barnet eller den unge, at komme væk fra skolen, og starte på en frisk et nyt sted.

Det er ikke altid muligt at undgå skoleskift
Tre kommuner beskriver, at det kan være svært at finde relevante anbringelsessteder tæt på, og at de derfor ikke altid har mulighed for at tage hensyn til, at barnet eller den unge skal fortsætte på samme skole. De oplever, at de ofte anbringer barnet eller den unge langt væk fra kommunen, og en konsekvens af det er blandt andet, at barnet eller den unge skal skifte skole:

> *"Det er svært det her med, at vi burde tage hensyn til ikke at skifte skole. Men det kræver, at der er nogle [anbringelsessteder] i området, og det er der ikke."* (Sagsbehandler, Høje Taastrup Kommune)

> *"Med institutioner og opholdssteder, der gør vi det sjældent, fordi det simpelthen ikke kan lade sig gøre. Vi har ikke nogle institutioner tæt på, heller ikke opholdssteder. Jeg synes det er umuligt."* (Sagsbehandler, Tønder Kommune)

Det er altså ikke altid muligt at tage hensyn til at fastholde barnet eller den unge i samme skole – fordi der ikke altid er relevante anbringelsessteder i nærområdet.

Positive relationer i nærmiljøet taler for anbringelse tæt på kommunen
Flere kommuner beskriver, at det er vigtigt at bibeholde relationer og netværk, der har en positiv indflydelse på barnet eller den unges liv. Derfor er det også en overvejelse, som sagsbehandlerne gør sig, når de skal finde et opholdssted eller døgninstitution til barnet eller den unge:

> *"Så er det også det, at man har venner og sociale relationer, familie og netværk, som kan bruges. Det skal vi jo ikke afskære dem fra, hvis det er noget, der fungerer der. Så familie, netværk og venskab betyder også noget."* (Sagsbehandler, Hedensted Kommune)

Overvejelserne om at bibeholde de relationer, der har en positiv indflydelse på barnet eller den unges liv, kan være afgørende for, at kommunerne vælger et opholdssted eller en døgninstitution i kommunen eller tæt på kommunen:

"Det er jo nærhedsprincippet, tænker jeg. At vi har et Aarhus-barn, som forhåbentlig, hvis det kan lade sig gøre, har bedst af at blive tæt på dets omgivelser. Vi kan bevare et skoletilbud og en relation til søskende og til familie." (Anbringelseskonsulent, Aarhus Kommune)

Det kan være nødvendigt at flytte barnet eller den unge væk fra netværk og nærmiljøet

Flere kommuner fortæller, at det også kan være hensigtsmæssigt aktivt at flytte barnet eller den unge væk fra nærmiljøet eller relationer, der har negativ indflydelse på barnet eller den unges liv. En sagsbehandler fra en kommune giver her konkrete eksempler på problemstillinger, hvor de vil anbringe væk fra nærmiljøet:

"Det kunne være sådan noget, hvis det var æresrelateret, eller kriminalitet, hvor de skal væk fra den omgangskreds de er i. Så tænker man geografisk, at det handler om at komme længere væk, så de ikke bare kan tage bussen derhen, hvor de gerne vil være, eller at familien ikke lige pludselig finder ud af, hvor den unge er." (Sagsbehandler, Høje Taastrup Kommune)

HENSYN TIL FORHOLD PÅ ANBRINGELSESSTEDET

Forhold på anbringelsesstedet er også noget, som kommunerne tager hensyn til, når de vælger et konkret anbringelsessted. Det handler blandt andet om stedets målgruppebeskrivelse, gruppen af børn og unge på stedet og stedets syn på og tilgang til forældresamarbejde.

Anbringelsesstedets målgruppebeskrivelse har betydning

Alle kommuner fortæller, at det har afgørende betydning for valg af anbringelsessted, at stedet har kompetence til at arbejde med barnets eller den unges udfordringer og/eller konkrete diagnose. Derfor har anbringelsesstedets målgruppebeskrivelse betydning for valg af anbringelsessted. Arbejdet med de konkrete udfordringer og diagnoser forudsætter, at anbringelsesstedet af Socialtilsynet er godkendt til at arbejde med den konkrete målgruppe. En sagsbehandler fortæller:

"Det handler jo selvfølgelig mest om, om de har en godkendelse til det, som vi tænker, opgaven går ud på." (Familieplejekonsulent, Thisted Kommune)

En sagsbehandler i en anden kommune fortæller også, hvor stor betydning barnets eller den unges udfordringer og/eller konkrete diagnose har for deres valg af anbringelsessted:

"Det er jo ikke ligegyldigt. Hvis det eksempelvis er en autist, så skal vi jo have fundet nogle, der kan noget med det. Hvis det nu er ADHD eller borderline, så skal vi jo have matchet på den måde. Så det er super vigtigt." (Anbringelseskonsulent, Tønder Kommune)

Anbringelsesstedets beskrivelse af, hvilke kompetencer de har, og hvilke målgrupper de arbejder med, er altså afgørende, når sagsbehandlerne skal vælge et anbringelsessted.

Nogle diagnoser kræver specialiserede tilbud

Der er blandt kommunerne forskellige holdninger til, hvor specialiseret anbringelsesstedet skal være for at varetage børn og unge med diagnoser. En sagsbehandler i en kommune beskriver, at der er nogle udfordringer, som det i en eller anden grad forventes, at de fleste anbringelsessteder skal kunne arbejde med:

> *"Langt de fleste børn står der jo ADHD eller ADD ved. Og det tænker jeg, at de fleste institutioner og opholdssteder skal de nærmest kunne i dag, i forhold til at arbejde med den her målgruppe."* (Anbringelseskonsulent, Tønder Kommune)

Sagsbehandlere fra en anden kommune beskriver videre, at der kan være forskellige grader af en diagnose i forhold til, hvor indgribende den er i barnet eller den unges liv. Derfor er det forskelligt fra barn til barn, hvor specialiseret anbringelsesstedet skal være, og man kan ikke blot tage udgangspunkt i diagnosen.

En sagsbehandler beskriver, at de udfordringer anbragte børn og unge har i dag ofte kræver, at anbringelsesstedet er specialiseret:

> *"Det er meget specialisering. Vores opgaver kalder oftest på noget specifikt. Det kan være afrusning, en funktionsnedsættelse, eller er det autismetilbud, en mental retardering? Der er så mange forskellige elementer i de her børn og unges profiler, som vi selvfølgelig altid matcher og afsøger ud fra. Så derfor sætter det helt automatisk også nogle krav til vore samarbejdspartnere."* (Anbringelseskonsulent, Aarhus Kommune)

Sagsbehandleren fortæller, at barnets eller den unges udfordringer og eventuelle diagnoser samt anbringelsesstedets specialisering har stor betydning, når de skal matche et barn eller ung til et anbringelsessted.

Den øvrige børn- og ungegruppe på anbringelsesstedet
Når sagsbehandlerne skal finde et opholdssted eller en døgninstitution til et barn eller ung, tager de ofte hensyn til den børnegruppe, der er på stedet. Det gør de af hensyn til, at det barn eller den unge, de skal anbringe, har andre børn eller unge at spejle sig i. Sagsbehandlere fra flere af de kommuner, der indgår i undersøgelsen, fortæller:

> *"Det kan også være en hjælp at vide, at man ikke er den eneste. Og have nogle at spejle sig i."* (Sagsbehandler, Slagelse Kommune

> *"Jeg tænker meget på, hvordan den der gruppe af børn, der ellers er, som man skal spejle sig i."* (Sagsbehandler, Hedensted Kommune)

Samtidig fortæller sagsbehandlerne også, at det er vigtigt, at børnene og de unge ikke er for ens. Det kan handle om, at de sammen kan forstærke en uhensigtsmæssig adfærd, hvis deres udfordringer er for ens:

> *"Jeg synes, at det er en udfordring, at man samler for mange med de samme udfordringer og problematikker det samme sted. Det er også en udfordring, for så kan de gå og forstærke hinanden. Det kræver så meget pædagogisk støtte og indsats."* (Sagsbehandler, Slagelse Kommune)

Adfærden blandt børn og unge på det konkrete tilbud har indflydelse på valget af anbringelsessted

Som beskrevet tidligere, har målgruppebeskrivelsen på opholdsstedet eller døgninstitutionen en afgørende betydning for, hvilket sted, sagsbehandlerne vælger. Selvom anbringelsesstedets målgruppe matcher på papiret, fremhæver sagsbehandlerne, at det godt kan være, at det ikke matcher i forhold til de udfordringer, de øvrige børn og unge på anbringelsesstedet har:

> *"Det er jo også noget af det, hvor man går ind og ser, hvordan børne- og ungegruppen er på det her sted: passer vores barn ind i det her? Det kan godt være, at der står et eller andet med, at målgruppen er sådan og sådan, men er det nogle meget udadreagerende eller meget indadvendte, er der nogle selvskadende – hvad er det for en gruppe, vi har med at gøre?"* (Sagsbehandler, Hedensted Kommune)

Sagsforløbet om Rasmus, der blev præsenteret i kapitel to, er et eksempel på, at en døgninstitution fravælges på grund af den ungegruppe, der er anbragt på stedet. I sagsforløbet vurderer kommunen, at de interne døgninstitutioner ikke er egnede på grund af ungegruppen, der er anbragt der. Kommunen beslutter, at de vil undersøge mulighederne for, at Rasmus kan blive anbragt på en specialkostskole eller en specialefterskole uden for kommunen.

Anbringelsesstedernes tilgang til forældresamarbejde
Flere kommuner beskriver, at de tager hensyn til opholdsstedet eller døgninstitutionens tilgang til forældre og forældresamarbejde. Det indgår særligt som et hensyn i de sager, hvor der er behov for en særlig indsats i forhold til samarbejdet med barnets eller den unges forældre:

> *"I forhold til valg af sted, er noget af det, vi også har fokus på, om det er et sted, der kan samarbejde med lige præcis det her forældrepar eller den her mor med de her vanskeligheder. Det er også rigtig vigtigt. Vi har nogle forældre, der virkelig skal tages ind i varmen. Vi har nogle forældre, der i den grad skal rammesættes og have at vide, hvor grænserne er, og det skal de jo også kunne. Det er jo ikke kun at løse vanskelighederne omkring barnet, det skal også kunne det her brede forældresamarbejde, og det er en enormt vigtig ting."* (Sagsbehandler, Aarhus Kommune)

I en anden kommune bliver samarbejdet mellem anbringelsesstedet og forældrene italesat som afgørende, og derfor også noget, de taler med stedet om, når de vælger anbringelsessted:

> *"Jeg snakker med alle opholdsstederne om, at der skal være en god kontakt til forældrene. For det er dem, der er der for de unge resten af livet. Det er vi andre ikke."*
> (Sagsbehandler, Slagelse Kommune)

Nedenfor præsenteres du for et konstrueret sagsforløb om Simone. Forløbet er et eksempel på, at netop samarbejdet mellem døgninstitutionen og forældrene er noget, sagsbehandleren tager hensyn til. Forældrenes holdning til stedet vægtes højt, og deres ønske spiller derfor en afgørende rolle i valget af det konkrete anbringelsessted.

Sagsforløb start

Simone: Ændring af anbringelsessted fra opholdssted til døgninstitution
Simone bliver anbragt på en døgninstitution, da hun er 14 år gammel. Det er anden gang, at Simone bliver anbragt. Kommunen er forud for anbringelsen i tæt dialog med forældrene, som er med til at pege på den valgte døgninstitution.

Forhistorie
Simones forældre har fælles forældremyndighed. Da hun er fire år, bliver Simone gennem hospitalet diagnosticeret med ADHD og tilknytningsforstyrrelse. Kommunen får første gang kendskab til Simone, da hun er 12 år gammel, fordi skolen flere gange underretter og gør opmærksom på, at de er bekymrede for hendes trivsel og udvikling. Skolen beskriver, at Simone udviser tegn på lavt selvværd og er begyndt at skære i sig selv. En socialrådgiver på skolen indstiller Simone til flere forskellige § 11, stk. 3, forløb, men på grund af manglende samarbejde fra forældrenes side, fungerer det ikke.

Da Simone er henholdsvis 13 og 14 år, underretter skolen flere gange om massivt skolefravær. Derudover udviser Simone grænsesøgende seksuel adfærd på de sociale medier. Kommunen udarbejder en børnefaglig undersøgelse, hvor både Simone og hendes forældre inddrages. Desuden inddrages det professionelle netværk i form af en psykolog, statusudtalelse fra psykiatrien og skolen. På baggrund af den børnefaglige undersøgelse vurderer kommunen, at Simone skal anbringes uden for hjemmet på et opholdssted.

Grundlaget for at kommunen vælger at ændre anbringelsessted
Da Simone er 14 år og har været på opholdsstedet i fire måneder, kontakter forældrene kommunen, da de oplever, at Simone har fået det værre. Simone er også begyndt at tage kontakt til ældre mænd på de sociale medier, og forældrene er bekymrede. Hun udebliver fortsat fra skole. På den baggrund trækker forældrene deres samtykke til den frivillige anbringelse tilbage. Dette fører til, at kommunen, på et visitationsmøde kort tid efter, træffer afgørelse og iværksætter hjemgivelse af Simone.

Afgørelse om ændring af anbringelsessted
En måned efter den sidste underretning fra skolen indstiller sagsbehandleren til ændring af anbringelsessted for visitationsudvalget. Udvalget godkender indstillingen. Både Simone og hendes forældre samtykker til afgørelsen. Det fremgår ikke af sagen, om der i forbindelse med afgørelsen laves en opdatering af den tidligere børnefaglige undersøgelse af Simone.

Afgørelse om anbringelsessted
Da sagsbehandleren skal finde et nyt anbringelsessted til Simone, inddrages Simones forældre. Til at starte med foreslår sagsbehandleren to steder. Forældrene ser begge tilbud, men de synes, at stederne ligger for langt væk fra deres bopæl. Moren har derudover nogle konkrete krav til anbringelsesstedet, før hun vil give samtykke til en frivillig anbringelse. Ét af kravene er, at stedet skal have tilknyttet skole, da hun er bekymret for Simones skolefravær. Desuden skal der være en høj grad af forældreinddragelse, og Simone skal kunne komme hjem, når hun har lyst. Sagsbehandleren gør opmærksom på, at det ikke nødvendigvis er for Simones bedste, at hun har mulighed for at komme hjem jævnligt, da hun har behov for intensiv behandling.

Forældrene ønsker selv en konkret døgninstitution i nabokommunen, som de har hørt godt om. Sagsbehandleren indstiller døgninstitutionen samt dens pris til kommunens visitationsudvalg. Samme dag sender kommunen en skriftlig afgørelse om valg af det konkrete anbringelses-sted til forældrene og Simone, hvor det står beskrevet, at kommunen har taget hensyn til forældrenes ønske og har valgt den døgninstitution, de foreslog. Dette er en måned efter afgørelsen om ændring af anbringelse.

I afgørelsen om valg af anbringelsessted fremgår det, at valget er foretaget med hensyn til forældrenes ønske, og døgninstitutionens fokus på forældresamarbejde. Det fremgår af sagen, at Simone skal flytte ind to uger efter afgørelsen. Hun ender dog med først at flytte ind flere uger senere.

Sagsforløb slut

Som det bliver beskrevet i det konstruerede sagsforløb om Simone, fremgår det af afgørelsen om konkret anbringelsessted, at der er taget hensyn til døgninstitutionens store fokus på forældresamarbejde, og i høj grad forældrenes ønske til konkret sted.

HENSYN TIL BARNETS OG FORÆLDRENES ØN-SKER

I det omfang det er muligt, er der på tværs af interviewkommunerne enighed om, at det er positivt at inddrage forældrene i processen om valg af konkret anbringelsessted. Kommunerne fremhæver dog, at det kun er positivt, så længe forældrene er i stand til at tilsidesætte egne behov i forhold til barnets eller den unges, og så længe det er i overensstemmelse med sagsbehandlerens faglige vurdering.

Sagsbehandlerne vil gerne imødekomme forældrenes ønsker, men den faglige vurdering vægter tungest

Flere sagsbehandlere fortæller, at de gerne vil inddrage forældre og imødekomme deres ønsker, når de vælger et anbringelsessted. Dog er det sagsbehandlerens faglige vurdering af stedet, der vejer tungest, og hvis der er uoverensstemmelse mellem forældrenes og sagsbehandlerens vurdering, er det sagsbehandlerens faglige vurdering, som vægtes højest:

”Jeg har før prøvet, at forældrene har en holdning til, hvor barnet skal hen. Langt hen af vejen inddrager vi familien, og vil gerne imødekomme de ønsker, de har. Nogle gange er vi nødt til at sige, at vi har en anden vurdering, og derfor ikke kan imødekomme det alligevel.” (Sagsbehandler, Høje Taastrup Kommune)

En sagsbehandler kommenterer på sagsforløbet om Simone, og undrer sig over, at afgørelsen beror på forældrenes ønske om konkret sted. Ifølge sagsbehandleren er det ikke forældrenes ønske, der skal være det afgørende element for valget, men derimod om stedet ud fra en faglig vurdering er et godt match. Og hvis forældrenes ønske derudover kan tilgodeses, er det et plus:

”At der er i afgørelsen er taget særligt hensyn til forældrenes ønske, det genkender jeg slet ikke ”
”At der i afgørelsen er taget særligt hensyn til forældrenes ønske, det genkender jeg slet ikke. Jeg har da haft nogle, der har peget på noget, og der har jeg sagt, at jeg da gerne vil undersøge det. Så bliver det jo sammenlignet med de steder, vi ellers også har kigget på. Og det kan jo godt være, at stedet forældrene ønskede, også var det bedste, men så ville det stå i afgørelsen, at det var det sted, som var bedst. Der ville ikke stå, at det særligt var forældrenes ønske.” (Sagsbehandler, Tønder Kommune)

Der bliver taget højde for barnets eller den unges ønsker til konkret anbringelsessted

Flere kommuner beskriver, at det er vigtigt at inddrage barnets eller den unges ønsker i forhold til valg af anbringelsessted. De beskriver, at anbringelsen i højere grad lykkes, hvis barnet eller den unge har en oplevelse af at være inddraget:

”Det er vigtigt, at få inddraget den unge i det her. Vi kan godt sidde og træffe nogle afgørelser, men at barnet eller den unge ikke med på det, så kan man have en forventning om, at det ikke vil lykkes særlig godt. Jeg tænker, at det er vigtigt, at få snakket med den unge om det her.” (Anbringelseskonsulent, Thisted Kommune)

Flere sagsbehandlere beskriver, at en måde at inddrage barnet eller den unge i valget af anbringelsessted kan være ved at tage hensyn til, at de kan opretholde deres fritidsinteresser. Det kan gøre, at der er et positivt element ved anbringelsen, som de unge kan se frem til:

”Jeg har haft et konkret ønske fra en ung om heste. De unges interesser spiller ind. Man vil også gerne gøre det spiseligt for dem, så det er noget de kan se frem til og glæde sig til. ” (Sagsbehandler, Slagelse Kommune)

Selvom flere kommuner beskriver, at de forsøger at inddrage barnet eller den unge, er sagsforløbet om Jamal, der blev præsenteret i kapitel tre, et eksempel på, at den unges ønske ikke er afgørende for valg af sted, men at det derimod er andre hensyn, der vægter tungere. Jamal sender et brev til sagsbehandleren, hvori han skriver, at han føler sig svigtet af kommunen, fordi de ikke har taget højde for hans ønsker. Han skriver videre, at han håber, at de vil lytte til ham og imødekomme hans ønske om at bo for sig selv, da han allerede har være anbragt på mange institutioner. Det fremgår ikke af sagen, om eller hvordan sagsbehandleren forholder sig til brevet, men hans ønske om ikke at blive anbragt på endnu en institution imødekommes ikke.

En sagsbehandler, der har læst sagsforløbet om Jamal, beskriver, at hun tror den manglende inddragelse af Jamal har været afgørende for de mange skift:

”Det skurrer jo i mine ører det her med, at man inden for to år har anbragt ham fire forskellige steder. Jeg tænker, at den her dreng slet ikke er blevet hørt. Overhovedet ikke.” (Sagsbehandler, Thisted Kommune)

At imødekomme barnets eller den unges ønsker bliver beskrevet som afgørende for, at anbringelsen bliver vellykket. Det er dog ikke så entydigt. En kommune beskriver, at det at indstille en ung, der er i mistrivsel, til egen bolig, sjældent er en reel mulighed på grund af støttebehovet hos den unge. Det er dermed ikke altid muligt at tilgodese den unges ønsker, hvis der er andre hensyn, som i den konkrete situation vejer tungere. Som I Jamals tilfælde, hvor hans massive støttebehov er afgørende for valget af anbringelsessted.

VÆGTNING AF HENSYN

Når kommunen skal træffe afgørelse om konkret anbringelses-sted, kan de være nødt til at prioritere imellem de forskellige hensyn. Hvilke hensyn de vægter højest, afhænger af den konkrete sag. Kommunerne fortæller, at det derfor er en individuel vurdering, der skal laves i alle sager. De fremhæver det dog alle som altafgørende, at sagsbehandleren foretager en faglig vurdering af, at stedet har de relevante kompetencer, som er nødvendige for at skabe trivsel for barnet eller den unge, og ikke blot forholder sig til stedets målgruppebeskrivelse.

Som beskrevet tidligere i kapitlet, er det kun i få af de 18 sager i sagsgennemgangen, hvor det fremgår, hvilke hensyn, der ligger til grund for valg af konkret anbringelsessted. Derudover fremgår sagsbehandlerne overvejelser om vægtning af hensyn ikke i sagerne i sagsgennemgangen.

Kendskab til barnet og barnets behov er afgørende, når sagsbehandlerne skal vægte hensyn

Flere kommuner beskriver, at vurderingen af, hvilke hensyn der skal vægtes højest, er afhængig af barnet eller den unges behov. Det er altså individuelt fra sag til sag, og derfor svært at beskrive generelt. Det afgørende er, ifølge interviewkommunerne, at forholde sig til det i hver sag:

> *"Det kan være vigtigere, at de får det her specialiserede tilbud, end at de er tæt på familien. Og i en anden sag, er det afgørende, at det er tæt på familien. Jo tættere vi kan komme på, hvad det er der er vigtigt for det her barn eller unge menneske, jo mere præcist kan vi jo gøre arbejdet."* (Anbringelseskonsulent, Tønder kommune)

Flere kommuner beskriver også, at det er vigtigt at holde fast i de ting i barnets eller den unges liv, der fungerer godt. Det kan både være skole, netværk og relationer, som vi har beskrevet tidligere i kapitlet. Det kommer til udtryk i følgende citat:

> *"Hvor er det gode henne, som skal fortsætte. Det skal man holde fast i. Og det er jo individuelt fra barn til barn, hvad det er, der fungerer. Er det i fritiden, familien, skolen. Så det er sådan lidt fra sag til sag, og fra barn til barn."* (Sagsbehandler, Hedensted Kommune)

Det rette match vægtes ofte højere end hensyn til skole, netværk og fritidsinteresser

Selvom det er individuelt fra barn til barn, hvordan forskellige hensyn vægtes, fortæller interviewkommunerne, at det altid er hensynet til, at opholdsstedet eller døgninstitutionen kan varetage barnets eller den unges støttebehov, der vægtes højest. Ud over at stedet har en målgruppebeskrivelse, der matcher barnets eller den unges behov, beror valget også på en faglig vurdering af, om stedet har de kompetencer, som barnet eller den unge kræver:

> *"For mig er det min faglige vurdering, der vægter tungest. For vi skal ud og købe et tilbud. Og det skal være det sted, hvor de kan hjælpe den unge. Der skal være den pædagogiske støtte, som de har brug for, og de skal kunne løfte den opgave. Frem for, at der står en hest uden for. Så må der være fritidsaktiviteter et andet sted."* (Sagsbehandler, Slagelse Kommune)

Nogle kommuner kommer med eksempler på, at andre behov som eksempelvis relationer, netværk og fritidsinteresser, kommer i anden række:

> *"Lad os sige, der var noget netværk, der havde en betydelig rolle for barnet, og som kunne hjælpe til. Så ville det være fordelagtigt, at det var tæt på dem. Men hvis det gør, at de bliver det forkerte match, kan man ikke tage det hensyn."* (Sagsbehandler, Høje Taastrup Kommune)

Økonomi vægtes ikke

Flere sagsbehandlere beskriver, at økonomi og pris ikke har en direkte betydning for deres arbejde med at finde det rette opholdssted eller døgninstitution:

> *"Vi som rådgivere har stort set ikke noget med økonomidrøftelsen at gøre med institutionerne. Jeg synes, at det er en kæmpe frihed, at det ikke er det, vi diskuterer i vores samarbejde med forstander og kontaktpædagoger, og hvad der ellers er – det ligger et andet sted. Og vi går ofte ud af mødet, når økonomien skal drøftes, for netop ikke at besmitte vores samarbejde."* (Sagsbehandler, Aarhus Kommune)

Dog er de opmærksomme på, at der ledelsesmæssigt er et fokus på økonomi. En sagsbehandler fortæller:

> *"Jeg sidder med et barn eller ung, og ser på deres behov. Og det er noget der skal løses. Vi bliver ikke pålagt at se på økonomi. Men de [ledelsen] presser på. De sidder med lommeregneren fremme."* (Sagsbehandler, Slagelse Kommune)

Der er blandt de sagsbehandlere, der er blevet interviewet til undersøgelsen, ikke en oplevelse af, at økonomi har indflydelse på deres arbejde med at finde mulige anbringelsessteder.

Kapitel 7 udfordringer med at finde det rette anbringelsessted

Interviewene i de seks kommuner vidner om, at det kan være udfordrende for kommunerne at finde det rette anbringelses-sted. Dette kapitel beskriver, hvori disse udfordringer består. Det handler overordnet om:

- Udfordringer med at finde et tilbud, der kan varetage alle barnets eller den unges behov.
- Udfordringer med pladsmangel på bestemte typer af anbringelsessteder.
- Mangel på bestemte typer af anbringelsessteder.

Hovedpointer

- Det kan være svært for kommunerne at finde et anbringelsessted, der matcher alle barnets eller den unges behov.
- Kommunerne oplever pladsmangel på bestemte typer af anbringelsessteder – fx sikrede og delvist sikrede institutioner og anbringelsessteder, der kan håndtere seksualiseret adfærd.
- Pladsmangel på bestemte typer af anbringelsessteder betyder, at kommunerne ofte må gå på kompromis med deres faglige vurdering og vælge et anbringelsessted, som de ikke nødvendigvis vurderer er det bedste tilbud til barnet eller den unge.
- Interviewkommunerne oplever, at der er mangel på anbringelsessteder, som behandler unge under 14 år med spiseforstyrrelser, og såkaldte 'safehouses' til unge under 16 år.

VANSKELIGT AT FINDE ANBRINGELSESSTEDER, DER MATCHER ALLE BARNETS BEHOV

Flere kommuner beskriver, at det kan være vanskeligt at finde anbringelsessteder, der kan imødekomme alle barnets eller den unges behov. Sagsbehandlere fortæller, at de må vægte barnets eller den unges forskellige behov over for hinanden og vurdere, hvad der er vigtigst at arbejde med først:

> *"Hvis man på Tilbudsportalen klikker af i overgreb, diagnoser og misbrug, så er der ingen tilbud. Så er du nødt til at sortere noget fra".* (Sagsbehandler, Slagelse Kommune)

Der er forskellige årsager til, at denne vægtning kan være vanskelig. Barnet eller den unge kan eksempelvis have udfordringer, der modarbejder hinanden:

> *"Man kan godt have en autist, der er enormt udadreagerende. Så hvad skal man gøre? Hvis et sted kan tilbyde rolige, faste rammer, kan det jo godt være svært at have en halvkriminel, udadreagerende autist i det. Så modarbejder deres problematikker hinanden, og så bliver det svært at matche."* (Sagsbehandler, Høje Taastrup Kommune)

Sagsbehandlere i flere af interviewkommuner beskriver på denne måde, at det er svært at finde et tilbud, der kan rumme alle barnets eller den unges udfordringer.

TYPER AF ANBRINGELSESSTEDER MED PLADSMANGEL

Flere kommuner oplever mangel på pladser på bestemte typer af anbringelsessteder. Kommunerne beskriver både mangel på bestemte typer af behandling eller muligheder på anbringelsesstederne, og anbringelsessteder til børn og unge med særlige problematikker.

Boksen nedenfor indeholder et overblik over de typer af anbringelsessteder, interviewkommunerne oplever pladsmangel på. Boksen uddybes efterfølgende.

ANBRINGELSESSTEDER, HVOR DER ER PLADSMAN-GEL

- Anbringelsessteder, som yder misbrugsbehandling.
- Anbringelsessteder, som har intern skole.
- Sikrede og delvist sikrede institutioner.
- Anbringelsessteder, som kan håndtere:
  - psykiatriske udfordringer
  - seksualiseret adfærd
  - udadreagerende adfærd
  - indgribende diagnoser
  - selvskadende adfærd og spiseforstyrrelser

Anbringelsessteder med pladsmangel

I de følgende afsnit uddyber vi oversigten i boksen over anbringelsessteder, som interviewkommunerne oplever, at der er pladsmangel på.

Anbringelsessteder, som kan yde misbrugsbehandling

Flere kommuner beskriver, at de mangler pladser på anbringelsessteder, som kan håndtere og behandle børn og unge med misbrug. En kommune fortæller, at børnene og de unge ofte ikke kun har brug for ambulant behandling, men døgnbehandling, og at der ikke er nok opholdssteder og døgninstitutioner, som yder denne behandling. Ifølge flere kommuner er misbrug en problematik, som går igen for mange anbragte børn og unge.

I boksen nedenfor er der en oversigt over, hvor stor en andel af børn og unge, der blev anbragt i 2019, hvor kommunen angav, at misbrug var en af de udslagsgivende årsager til anbringelsen:

Infoboks start:
MISBRUG SOM UDSLAGSGIVENDE ÅRSAG TIL AN-BRINGELSE

- I 2019 blev 12 procent (svarende til 178 børn og unge) i alderen 12-17 år anbragt, hvor én af de udslagsgivende årsager var misbrug. (kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Danmarks statistik)

Infoboks slut

Som beskrevet i boksen, var misbrug i 12 procent af anbringelserne for børn og unge i alderen 12-17 år en af de udslagsgivende årsager til anbringelsen. Dette giver en indikation af, at der er behov for anbringelsessteder, der kan håndtere og arbejde med børnene og de unges misbrug. En sagsbehandler fra en kommune beskriver, hvordan anbringelsessteder, hvor der ydes misbrugsbehandling, er en mangelvare:

”Afrusningssteder til unge under 17 år er en mangelvare. Der er masser af steder til voksne – eller det er der jo ikke engang længere. Så er der et par enkelte steder, som tager dem fra 17 år, og så er der nogle steder, hvor kvaliteten simpelthen er så horribel” (Anbringelseskonsulent, Aarhus Kommune)

Anbringelsessteder med intern skole

Flere kommuner beskriver, at de mangler pladser på anbringelsessteder, der har interne skoler. Det kan, ifølge kommunerne, for nogle børn og unge være en fordel, at anbringelsesstedet har intern skole. Det er især gavnligt for børn og unge, som har massivt skolefravær. Dette kommer til udtryk i følgende citat:
”Jeg sidder lige nu og skal placere et ungt menneske med autisme, som i de sidste ti år har lykkes med at have ti minutters skolegang. Så det er oplagt at tænke i intern skole, fordi hvis det var på samme sted, at han kunne bo og gå på institution, så kunne det måske være nemmere at få det til at lykkes. Jeg mener ti minutter.” (Anbringelseskonsulent, Tønder Kommune)

Flere af de børn og unge, der bliver anbragt, har massiv skole-væring, og det er ifølge kommunerne en udfordring, at flere anbringelsessteder med intern skole er lukket. I boksen nedenfor er der en oversigt over, hvor stor en andel af de børn og unge, der blev anbragt i 2019, hvor kommunen angav, at skoleproblemer var en af de udslagsgivende årsager til anbringelsen.

infoboks start:
SKOLEPROBLEMER, FX FRAVÆR SOM UDSLAGSGI-VENDE ÅRSAG TIL ANBRINGELSE

- I 2019 blev 14 procent (svarende til 214 børn og unge) i alderen 12-17 år anbragt, hvor én af de udslagsgivende årsager var skoleproblemer. (Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Danmarks statistik)

Infoboks slut

Som beskrevet i boksen, var skoleproblemer i 14 procent af anbringelserne for børnene og de unge i alderen 12-17 år en af de udslagsgivende årsager til anbringelsen.

Sikrede og delvist sikrede institutioner

Flere kommuner beskriver, at der er mangel på pladser på de sikrede og delvist sikrede institutioner. Der kan være ventetid, der er uhensigtsmæssig i forhold til børn og unge, der rømmer fra anbringelsesstederne. Sagsbehandlere i en kommune beskriver, at manglen på pladser på de sikrede institutioner kan føre til, at barnet eller den unge kan være på et anbringelses-sted, der ikke er det rette i forhold til barnets eller den unges udfordringer:

”Vi har heller ikke nok plads på de sikrede eller delvist sikrede. Vi har to drenge lige nu, som er på venteliste. Så de sidder på opholdssteder, selvom de burde være på en delvist sikret. For der er ikke plads.” (Sagsbehandler, Tønder Kommune)

Anbringelsessteder, som kan håndtere seksualiseret adfærd

I en kommune beskriver de, at de oplever pladsmangel på tilbud til børn og unge, der har en seksualiseret adfærd. Sagsforløbet om Simone er et eksempel på, at seksuel adfærd kan være en udfordring. Simone tager kontakt til ældre mænd på de sociale medier. Denne adfærd tager til i forbindelse med, at hun får det dårligere på opholdsstedet. Kommunen beskriver, at det er en udfordringer, de ser i stigende grad lige nu:

”Også piger med stærk seksualiseret adfærd, dem har vi heller ikke så mange tilbud til. Lige nu er der ’run’ på.” (Anbringelseskonsulent, Tønder Kommune)

Anbringelsessteder, der kan håndtere udadreagerende adfærd

Sagsbehandlere i en kommune beskriver, at de oplever mangel på pladser, der kan håndtere udadreagerende adfærd. Det er på trods af, at der findes en del anbringelsessteder til børn og unge med udadreagerende adfærd:

”Der er en del institutioner til udadreagerende og voldsom adfærd, men der mangler også plads der. Jeg har været igennem 21 steder, for at få en plads.” (Anbringelseskonsulent, Tønder Kommune)

Som det fremgår i ovenstående citat, er der et konkret eksempel, hvor en anbringelseskonsulent har været i kontakt med 21 forskellige tilbud, før end det er lykkedes, at finde et tilbud, der kan håndtere udadreagerende adfærd, og som har plads.

Anbringelsessteder, som kan håndtere indgribende diagnoser

Flere kommuner oplever generelt mangel på anbringelsessteder, der kan håndtere specifikke diagnoser – især børn og unge med autisme:

”Børn med svær autisme, der er vi også voldsomt udfordret i forhold til at finde opholdssteder og institutioner.” (Anbringelseskonsulent, Tønder Kommune)

Som beskrevet i kapitel fire, kan der være udfordringer med, at barnet eller den unge er nødt til at flytte anbringelsessted, hvis de får en diagnose, som det nuværende anbringelsessted ikke er godkendt til at arbejde med. Det giver yderligere udfordringer, når kommunerne beskriver, at de oplever, at det kan være svært at finde anbringelsessteder til børn og unge, der har en specifik diagnose.

Sagsforløbet om Rasmus, som blev præsenteret i kapitel tre, er et eksempel på, at det er vanskeligt at finde et anbringelses-sted, som kan håndtere de udfordringer, som følger med hans autismediagnose. Det fremgår, at døgninstitutionen bliver valgt, fordi personalet her kan hjælpe med at rammesætte og strukturere Rasmus hverdag og forstår hans autisme.
Anbringelsessteder til unge med selvskadende adfærd og spiseforstyrrelser
To kommuner beskriver, at det er vanskeligt at finde anbringelsessteder for børn og unge med selvskadende adfærd samt spiseforstyrrede børn og unge, da der eksisterer få af disse tilbud. En kommune fortæller:

”Steder med spiseforstyrrelse og selvskadende adfærd har vi ikke mange af rundt om i landet. Der er vi udfordret.” (Anbringelseskonsulent, Tønder Kommune)

Kommunerne må gå på kompromis, når der mangler pladser
Som en konsekvens af, at der mangler pladser, kan der på anbringelsesstederne være ventelister. Lange ventelister kan have den konsekvens, at sagsbehandlerne må gå på kompromis med det konkrete sted, de vælger:

”Vi kunne godt sige; ’Han passer lige til den der’, og så kan de sige; ’Der er venteliste, og der er ikke plads før om et halvt år’. Så må vi kigge på noget andet. Så er det klart, at vi allerede er gået på kompromis med nogle af de ting, som forældre og rådgiver har sagt, at det er det her, I skal kigge efter.” (Anbringelseskonsulent, Aarhus Kommune)

Som det fremgår af citatet, er det ikke unormalt, at der ventetid på op til et halvt år, før end der bliver plads på et relevant tilbud.

Når det i forvejen er svært at finde det rette match mellem barnet eller den unge og et anbringelsessted, udfordrer ventelister matchningsprocessen yderligere. Flere af interviewkom-mnerne fremhæver, at det kan have store konsekvenser for barnet eller den unge, da det kan resultere i, at anbringelses-stedet ikke er hensigtsmæssigt:

”Også fordi det tit kan være svært at finde nogle steder til de her unge, som måske matcher, og der skal være pladser, der er frie og så videre, og man måske ender med, at de kommer et sted hen, som måske ikke er helt hensigtsmæssigt.” (Sagsbehandler, Tønder Kommune)

MANGEL PÅ BESTEMTE TYPER AF TILBUD

Interviewkommunerne beskriver, at der er tilbudstyper, som ikke eksisterer, og som de

mangler. Det drejer sig specifikt om anbringelsessteder med fokus på spiseforstyrrelser for børn og unge under 14 år og 'Safehouses' til børn og unge under 16 år.

Anbringelsessteder for børn og unge under 14 år med spiseforstyrrelse
En kommune fortæller, at de oplever, at der ikke eksisterer anbringelsessteder for børn og unge under 14 år, som lider af spiseforstyrrelse:

"Men helt særligt vores unge piger under 14 år med spiseforstyrrelser, det er et kæmpe problem." (Anbringelseskonsulent, Aarhus Kommune)

En sagsbehandler i samme kommune uddyber problematikken og forklarer, at de institutioner, som behandler unge med spiseforstyrrelse, først vil tage imod dem, når de fylder 14 år:

"Vi har jo haft nogle udfordringer med meget unge, spise-forstyrrede piger. De kan godt falde ned imellem to stole, hvor målgruppen bare ikke er til stede nogen steder. De specialiserede institutioner tager dem først, når de er 14 år, og mange af de andre har ikke kendskabet til spiseforstyrrelsesproblematikken." (Anbringelseskonsulent, Aarhus Kommune)

Safehouses til børn og unge under 16 år
Der findes i dag kun safehouse til unge over 16 år. Safehouse er et sikret og specialiseret opholdssted til unge og voksne over 16 år, der er på flugt fra æresrelaterede konflikter. Adressen på et Safehouse er ukendt, for at skabe sikkerhed for de personer, der opholder sig der. En kommune fortæller, at de mangler 'safehouses' til børn og unge under 16 år:

"Så mangler vi også safehouse til folk under 16 år. Der kan vi ikke komme ind." (Sagsbehandler, Høje Taastrup Kommune)

Kommunen fortæller, at hvis et barn eller en ung er under 16 år, er det ikke muligt at få plads i et Safehouse. Hvis der er tale om søskende, der har behov for at bo på et Safehouse, kan kommunen være nødsaget til at skille dem ad, selvom det ikke er hensigtsmæssigt, fordi den ene er over og den anden under 16 år. Sagsbehandlerne fortæller, at der findes safehouses, der efter deres mening godt ville kunne håndtere børn og unge under 16 år, men som mangler godkendelsen til det.

Bilag 1 Metode

I dette afsnit beskriver vi de metodiske tilgange, som undersø-gelsen er baseret på, og relevante overvejelser, som vi har gjort os undervejs i processen. Undersøgelsen er baseret på følgende to metodiske tilgange:

- Analytisk gennemgang af 18 sager, hvor barnet eller den unge anbringes på et opholdssted eller en døgninsti-tution
- Gruppeinterview med kommunale sagsbehandlere og anbringelseskonsulenter i seks kommuner

UDVÆLGELSE AF KOMMUNER

Undersøgelsen er baseret på sager fra seks udvalgte kommu-ner, og interview med sagsbehandlere i de samme seks kom-muner. De seks kommuner er udvalgt ud fra en række kriteri-er, der alle har til formål at sikre, at vi får indblik i forskelle i praksis. Derfor har vi valgt kommuner, der på udvalgte para-metre adskiller sig fra hinanden.

Variation i andelen af børn og unge, der er anbragt uden for handlekommunen
Kommunerne er først og fremmest valgt ud fra variation i an-delen af børn og unge, der er anbragt uden for handlekommu-nen. Det er fordi, vi antager, at det har betydning for kommu-nens praksis, om kommunen primært anvender tilbud udenfor eller inden for handlekommunen. Vi har udvalgt to kommuner, der har anbragt over 80 procent af børn og unge uden for handlekommunen. På samme vis har vi udvalgt to kommuner, der har anbragt under 20 procent af børn og unge uden for handlekommunen. De sidste to kommuner har anbragt cirka halvdelen af børn og unge uden for kommunen. Der er dog det forbehold, at vi ikke ved, om de børn og unge der bor i handlekommunen, bor på en døgninstitution som kommunen driver eller et opholdssted, der er privat/selvejende og som er beliggende i handlekommunen.

Vi har modtaget data fra Social- og Ældreministeriet, med opgørelser over andelen af børn og unge, der har adresse uden for handlekommunen. I denne opgørelse er også få andre anbringelsestyper medregnet eksempelvis efterskole og kostskole.

Geografisk spredning
Derudover er kommunerne udvalgt efter geografisk spredning, hvor alle fem regioner er repræsenteret. Dette kriterie er med ud fra en antagelse om, at der kan være forskelle i praksis på tværs af regioner.

Variation i antal indbyggere
Til sidst er kommunerne udvalgt efter en variation i antal ind-byggere i kommunen, da vi antager, at det kan have en betyd-ning for kommunens praksis og erfaringer i forhold til valg af opholdssted og døgninstitution.

De seks udvalgte kommuner er følgende:

- Hedensted Kommune

- Høje Taastrup Kommune
- Slagelse Kommune
- Thisted Kommune
- Tønder Kommune
- Aarhus Kommune

ANALYTISK SAGSGENNEMGANG

Den analytiske sagsgennemgang har til formål at give indblik i kommunernes arbejdsgange i sager, hvor de anbringer et barn eller ung på et opholdssted eller døgninstitution.

Den analytiske sagsgennemgang giver indblik i de forskellige typer af sager og hvilke arbejdsgange der finder sted hvornår. Derudover viser sagsgennemgangen, hvilke mønstre der går igen i sagerne på tværs af kommunerne, og hvordan forskellige typer af sager adskiller sig fra hinanden.

Med udgangspunkt i en analyse af, hvilke mønstre der går igen på tværs af sagerne, har vi konstrueret sagsforløb, der illustre-rer eksempler på kommunernes praksis. Sagsforløbene er sammenskrivning af flere sager, hvor væsentlige karakteristika for forløbene fremgår. Sagsforløbene er anonymiserede.

I det følgende beskriver vi processen for indkaldelsen af sager-ne, sagsgennemgangen og udarbejdelsen af sagsforløbene.

Indkaldelse af sager
Vi har indkaldt tre sager fra hver af de seks kommuner, i alt 18 sager. I juni 2020 sendte vi et brev til kommunerne med en beskrivelse af, hvilke tre sager de skulle sende. Vi efterspurgte i alt ni sager, hvor barnet eller den unge var anbragt på et op-holdssted, og ni sager, hvor barnet eller den unge var anbragt på en døgninstitution. I forhold til døgninstitutioner, var det et kriterie, at det var åben døgninstitution, da vi i undersøgelsen ikke afdækker lukkede, sikrede og særligt sikrede døgninstituti-oner.

Derudover var der et kriterie om, at afgørelse om anbringelse eller ændring af anbringelsessted ikke måtte være blevet truf-fet som en akutafgørelse, da andre forhold gør sig gældende, når anbringelsen er akut.

For at sikre en systematisk udvælgelse bad vi kommunerne om at finde de tre seneste sager, hvor afgørelsen var truffet inden 10. marts 2019. Vi bad kommunerne om at sende alle akter i sagen i perioden 10. marts 2017 til 10. marts 2020. Herudover bad vi kommunen om at sende akter, de fandt relevante for valg af opholdssted eller døgninstitution, også selvom det lå uden for den treårige periode. Dette for at sikre, at vi fik alle relevante akter fra sagen.

Derudover var der et krav til alder for barnet. Vi bad kommu-nerne indsende sager, hvor barnet eller den unge var mellem 12 år og 17 år, da der blev truffet afgørelse om valg af an-bringelsessted. Dette kriterie blev sat ud fra en antagelse om, at det ofte er de ældre børn, der bliver anbragt på et opholds-sted eller en døgninstitution.

Alle sager blev screenet for at sikre, at sagerne var tilsvarende den efterspurgte fordeling af sager, og at afgørelsen om valg af anbringelsessted var truffet inden 10. marts 2019. I de tilfælde, hvor sagerne ikke levede op til kriterierne, har vi ind-kaldt nye sager.

Vi har gennemgået sagerne i perioden juli 2020 til august 2020.

Hvad ser vi på i sagerne?
Til gennemgang af sagerne har vi udarbejdet et analyseskema, som indeholder spørgsmål om de forskellige sagsskridt, vi ger-ne vil have besvaret gennem den analytiske sagsgennemgang. Analyseskemaet er vedlagt i bilag 3. Spørgsmålene i analyse-skemaet er tilknyttet følgende overordnede sagsskridt:

- Opstart af sagen
- Faglig udredning
- Afgørelse om anbringelse og ændring af anbringelses-sted
- Valg af det konkrete opholdssted eller døgninstitution.

For hvert af de ovenstående sagsskridt har vi udarbejdet ud-dybende spørgsmål i analyseskemaet. Spørgsmålene belyser dels kommunernes arbejdsgange, men også, i det omfang det fremgår af sagerne, de hensyn kommunen tager, når de væl-ger et konkret opholdssted eller døgninstitution til et barn eller ung. Sagsgennemgangen har ikke til formål at vurdere lovmed-holdelighed i kommunernes praksis.

Udarbejdelse af sagsforløb
Vi har udfyldt et analyseskema for hver af de 18 sager, vi har gennemgået. Det har vi gjort for at få et overblik over sagsbe-handlernes arbejdsgange og indholdet af de enkelte sagsskridt, for derved at kunne eksemplificere kommunernes praksis.

Udover at se på indholdet af de enkelte sagsskridt, har vi også set på sammenhænge mellem dem. Det kan eksempelvis være sammenhænge mellem, hvilken type af anbringelsessted, den unge anbringes på, og om det er en førstegangsanbringelse. Det har givet os et billede af, hvilke mønstre der går igen på tværs af sagerne, og herved hvilke karakteristika, der er relevante at fremhæve i de sammenskrevne konstruerede sagsfor-løb.

Med udgangspunkt i de 18 udfyldte analyseskemaer har vi ud-arbejdet fire eksempler på sagsforløb, som er sat sammen af fremtrædende elementer fra de gennemgåede sager. Samlet set viser de fire udarbejdede sagsforløb den variation, som vi har fundet i de indsendte sager, og giver eksempler på, hvor-dan et barn eller ungs sagsforløb kan se ud, når de bliver an-bragt på en døgninstitution eller et opholdssted. Formålet har været at gengive elementer fra sagerne, og ikke at give ek-sempler på ideelle sagsforløb.

Sagsforløbene, som de fremstår i rapporten, har derfor ikke eksisteret i virkeligheden i deres helhed. Denne fremgangsmå-de er valgt for at sikre, at sagsforløbene ikke indeholder personhenførbare oplysninger.

Forbehold
De gennemgåede sager og udarbejdede sagsforløb udgør ikke et repræsentativt billede af kommunernes sagsbehandling. Sagsgennemgangen kan derfor ikke belyse fordelingen af sagstyper eller omfanget på landsplan. Derudover fremgår kommu-nernes overvejelser og hensyn i sagsbehandlingen i meget be-grænset omfang i sagerne. For at belyse disse aspekter har vi

foretaget gruppeinterview, hvor vi blandt andet får belyst sagsbehandlernes overvejelser og hensyn i forbindelse med valg af konkret opholdssted eller døgninstitution.

GRUPPEINTERVIEW

Interviewene har til at formål at give indsigt i kommunernes arbejdsgange og de overvejelser og hensyn, som kommunerne foretager i forbindelse med valg af konkret opholdssted eller døgninstitution. Desuden giver interviewene eksempler på, hvordan ønsker og hensyn vægtes i forhold til hinanden.

Hvem har vi interviewet?

Vi har interviewet sagsbehandlere og anbringelseskonsulenter, der arbejder med at udrede barnet eller den unge og afsøge og vælge konkrete anbringelsessteder. Der har ikke deltaget lede-re i interviewene.

I alle gruppeinterview deltog mellem to og fem sagsbehandlere og anbringelseskonsulenter, og interviewene varede halvanden time.

Interviewene er gennemført i september og oktober 2020.

Hvad handler interviewene om?

Vi har forud for interviewene udarbejdet en interviewguide. In-terviewguiden er, ligesom analyseskemaet for sagsgennem-gangen, baseret på en kronologi over overordnede sagsskridt. I alle interviewene spørger vi ind til konkrete arbejdsgange og overvejelser i forbindelse med følgende:

- Arbejdsgange ved afgørelse om anbringelse og ændring af anbringelsessted
- Arbejdsgange ved valg af opholdssteder eller døgninsti-tutioner
- Overvejelser og hensyn ved valg af opholdssted eller døgninstitution
- Overvejelser vedrørende vægtning af hensyn

Interviewene giver, modsat sagsgennemgangen, mulighed for at få indblik i de overvejelser, hensyn og vægtning af hensyn sagsbehandlerne gør, når de skal vælge et konkret opholdssted eller døgninstitution.

Brug af sagsforløb i interviewene

I alle kommuner har vi gennemgået to af de sammenskrevne konstruerede sagsforløb med interviewpersonerne. Det har fle-re formål:

Et formål var at kvalitetssikre de udarbejdede sagsforløb ved at afklare, om sagsforløbet er genkendeligt for kommunens medarbejdere i den forstand, at et tilsvarende sagsforløb ville kunne forekomme i kommunen.

Et andet formål med at benytte sagsforløb var at kvalificere og understøtte interviewene således, at sagsbehandlerne kunne ta-le om egen praksis i relation til eksemplet i sagsforløbet. Der-ved kunne interviewet handle om emner og problemstillinger, som ikke var en del af interviewguiden, men som fremstod ty-delige for sagsbehandlerne, når de læste sagsforløbene.

Et tredje formål var at udfyldt nogle af de 'videnshuller', der er i sagsforløbene. Som beskrevet tidligere, er det vores erfaring, at sagerne som oftest ikke indeholder beskrivelser af sagsbehandlernes overvejelser og vægtning af hensyn. Interviewene kunne her give mulige forklaringer på, hvorfor sagsforløbene ser ud, som de gør.

Behandling af interviewene
Alle interviewene var som udgangspunkt planlagt til at foregå ved fysisk fremmøde i de respektive kommuner. Grundet Co-vid-19, kunne dette dog ikke lade sig gøre i alle kommuner. Fi-re interview er foretaget over Skype, og de sidste to interview er foretaget ved fysisk fremmøde i kommunen.

Interviewene er alle blevet optaget, og er derefter blevet transskriberet i programmet NVivo. Vi har bagefter kodet in-terviewtransskriptionerne systematisk med afsæt i et kodetræ. Kodetræet bygger på temaer og spørgsmål fra interviewguiden og sagsgennemgangen, samt analysetemaer der er opstået i og på tværs af interviewene.

Citater og relevante uddrag af rapporten, hvor vi refererer til specifikke interview, har været sendt i faktuel høring hos inter-viewpersonerne.

Bilag 2 viden fra sagsgennemgangen

I boksen nedenfor giver vi et samlet indblik i viden og mønstre fra sagsgennemgangen. Pointerne er også præsenteret løbende i rapporten.

Viden fra sagsgennemgangen

- Kommunerne forveksler opholdssteder og døgninsti-tutioner. I flere sager skriver sagsbehandleren den ene anbringelsestype, men der er tale om den an-den - døgninstitutioner bliver omtalt som opholds-steder og omvendt.
- Der er eksempler på, at kommunen sætter ind med forebyggende foranstaltninger i en længere årræk-ke, før de overvejer en anbringelse.
- I flere sager bliver kommunen opmærksom på, at barnet ikke trives gennem underretninger fra fag-personer. Der er også eksempler på, at kommunen bliver opmærksom på, at barnet ikke trives gennem dialog med både barnet selv og forældrene.
- I de sager vi har gennemgået, er der eksempler på, at underretninger fra skolen handler om skolefra-vær, udadreagerende adfærd, konflikter med elever og lærere samt selvskade.
- Ved ændring af anbringelse bliver kommunen op-mærksom på, at barnet ikke trives gennem dialog med anbringelsesstedet, forældrene til barnet/den uge eller gennem barnet/den unge selv.
- I flere sager er der ikke udarbejdet en børnefaglig undersøgelse/opdatering af tidligere børnefaglig un-dersøgelse eller handleplan. Det gør sig gældende for både anbringelser på opholdssteder og døgnin-stitutioner.

- I de fleste sager i sagsgennemgangen er der æn-dring af anbringelsessted en eller flere gange. Der er desuden flere eksempler på, at den unge er skif-tet fra en plejefamilie til et opholdssted eller døgnin-stitution.
- Der er i sagsgennemgangen også eksempler på, at kommunen har vurderet, at den unge skal i en ple-jefamilie, men da de ikke kan finde en egnet pleje-familie, kommer den unge på et opholdssted eller døgninstitution.

- Det fremgår ikke i nogen af sagerne, hvordan der er fundet frem til det konkrete anbringelsessted. Det er arbejdsgange, som ikke er dokumenteret i sagerne.
- I flere sager fremgår det, er der er dialog mellem sagsbehandler og døgninstitution eller opholdssted, inden det konkrete sted vælges. Der er også sager, hvor det ikke fremgår, at der har været dialog for-ud for valget.
- Kun i få sager fremgår det, hvilke hensyn der ligger til grund for valg af konkret anbringelsessted. Det fremgår ikke, hvordan forskellige hensyn er vægtet i forhold til hinanden.